

Foaiia

românească

Vineri
11 septembrie
1998

Anul I
Nr. 37

(Serie nouă)

Săptăminal al românilor din Ungaria ❖ Fondat în 1951 ❖ 8 pagini ❖ 20 forinți

La Otlaca-Pustă

Audiere publică, aproape cu scandal

În viața publică mereu în schimbare, chiar și denumirile întâlnirilor (ședințe, întruniri, etc.) primesc altă denumire, alt adjectiv. Astfel în loc de „ședință sătească”, azi o numim „audiere publică” – dealtfel cu același conținut – a spus drept introducere Miklós Szabó, primarul din Otlaca-Pustă. Inițial scopul acestei întâlniri cu locuitorii a fost dărea de seamă a activității autoguvernării locale desfășurată în ultimii patru ani, adică în ciclul electoral 1994-1998, precum și audierea doleanțelor din partea populației.

Nici unul dintre scopurile inițiale nu s-a realizat: dărea de seamă a fost mult prea modestă (probabil nici n-a vrut să scrie versuri când nimic n-avut de spus?), iar audierea s-a transformat într-o *incriminare reciprocă* atât între unii participanți și primar, cât și între președintele Asociației românilor și președintele Autoguvernării minoritare române, Florica Godja și, respectiv Ludovic Șimonca.

În centrul acuzațiilor au stat, în ambele contexte, cheltuirea fondurilor financiare care au stat la dispoziție, problemă la care nu s-a dat un răspuns corect și convingător. Păcat de cei prezenți!

(k)

La Sarkad

Pentru o circulație sigură

Odată cu deschiderea punctului de trecere rutieră a frontierei Micherechi-Salonta s-a accelerat în mod considerabil circulația pe șoselele din localitățile din apropiere. Orașul Sarkad, fiind un loc de tranzit, a avut o intersecție care a devenit tot mai periculoasă din punct de vedere al circulației.

Inaugurarea festivă, din trecutul apropiat, a nodului rutier de pe piața „Szent István” din centrul orașului Sarkad (cu un semafor) și a pistelor pentru biciclete a însemnat totodată și pentru locuitorii comunelor din vecinătate o investiție importantă, o treaptă inevitabilă pentru o circulație cât mai sigură.

Această șosea fiind foarte aglomerată, ea a însemnat până acum atât pentru șercădani, pentru locuitorii din comunele vecine, cât și pentru turiștii și călătorii cursei lungi de autobuz Giula-Salonta un loc cu frecvente accidente rutiere. De acum înainte însă șoferii pot trece cu o mai mare siguranță, astfel adevărându-se că în cazul acesta s-a făcut un lucru foarte bun.

Un zîmbet pentru școlarii noștri

Motto:

„Fiecare copil pe care-l instruiam
este un om pe care-l câștigăm”.

(Victor Hugo)

O țară întreagă a rămas încremenită, în săptămîna trecută, la veste dramatică despre o profesoară care a încercat să înjunghie rînd pe rînd copiii din grupa care i-a fost încredințată la căminul de zi al școlii respective. Firește, acțiunea delirantă nu putea fișni decît dintr-o minte tulburată, dintr-un conștient nebun, dintr-o stare schizofrenică. Probabil că profesoara înnebunită acumulasese pînă la acel moment dramatic numeroase impresii și experiențe negative: probabil nu aflase tonul adecvat copiilor, probabil nu putea captiva atenția lor, probabil nu putea ține în frîu elevii care i-au fost încredințați. Iar aceștia, probabil simțind slăbiciunile profesoarei, probabil au fost tot mai obraznici, indisciplinați, probabil chiar impertinenți pînă peste limitele suportabile. Iar acest raport încordat a culminat – cert, și nu probabil – prin momentul nebun despre care a aflat apoi toată lumea.

Resorturile interne care au declanșat acest fapt nebun al profesoarei încă nu sînt clarificate – este datoria medicilor psihiatri. Precum nu s-au stabilit încă, nu s-au vindecat pe deplin nici rănile, dar nici traumele sufletești suferite de copii. Poate că va trece încă mult, mult timp, pînă cei implicați se vor putea liniști și vor putea uita. Căci rănile sufletești sînt probabil mult mai adînci decît cele trupești.

La toate acestea am reflectat pentru că acest caz extrem și izolat ar trebui să avertizeze o întreagă tagmă, toată breasla educatorilor. Pentru că azi de la grădiniță la universitate, tineretul este mai degrabă „dresat,” decît educat. Pe undeva, în marea bătălie a metodelor, a programelor, a manualelor obligatorii și alternative, în noianul decretelor, în mulțimea noilor metode pedagogice, în mulțimea tabelor statistice, în mulțimea inovațiilor și experimentelor metodice și didactice se pierde din vedere un factor esențial: sufletul neprihănit al copilului. Azi totul se pune sub calcul matematic, totul poate fi exprimat în cifre, totul se notează, se conturează, se schițează. Numai mulți uită că un copil necesită nu numai cunoștințe concrete, seci. Firește, setea de carte și de știință a copilului este mare, dar poate și mai mare – mai mare ca oricînd – este setea de iubire, dăruire, preocupare, mîngiere.

Știu, azi cadrele didactice o duc greu și se lamentează îndreptățit din cauza salariilor mici și a răspunderii mari. Dar în corul plîngerilor se trece cu auzul peste glasul discret al inimii. Fiindcă să dai unui copil dragoste și afecțiune – în ciuda greutăților materiale zilnice – asta înseamnă generozitatea adevărată a educatorului. Tocmai de aceea: cadrele didactice ar trebui să revendice iarăși vechea reputație morală și socială de care se bucuraseră cîndva... Fiindcă prestigiul moral și dragostea sinceră a copiilor oferă deseori mai multe satisfacții decît remunerația materială. Dacă un profesor se apropie cu dragoste și încredere de un învățăcel, acesta îi va răsplăti aceste sentimente prin aceeași atitudine. Dar dacă profesorul intră în clasă și își dovedește, într-un fel sau altul, ostilitatea, atunci el va primi aceeași aversiune din partea clasei, exprimată prin indisciplină, obrăznicie sau, în cel mai bun caz, indiferență și neatenție.

Am pornit de la dramaticul incident din săptămîna trecută pentru a reaminti cît e de important pentru un profesor atașamentul, dăruirea, încercătura sufletească cu care se apropie de copii.

Apropiindu-Vă cu sufletul și cu inima deschisă, stimați educatori, Vă Veți bucura de aceeași receptivitate și de sentimente similare din partea copiilor.

Încercați – și Vă Veți convinge.

***

Ca să dovedesc și la concret întreaga tiradă de mai sus, aș servi și un exemplu concret pe care n-am să-l uit niciodată.

Cu aproape treizeci de ani în urmă, la început de septembrie, am ajuns la Micherechi. Am făcut repede cunoștință cu corpul didactic, dar i-am cunoscut și pe elevii, iar peste cîteva zile am cunoscut și tot mai mulți părinți. Printre aceștia era o categorie „aparte”, era colectivitatea părinților care se laudau de la un capăt la altul al satului. Erau părinții ai căror copii nu se deosebeau cu nimic de ceilalți elevi. Ba nu: despre ei se știa că „umbli în clasa Doamnei Martin”...

– ilda –

Din cuprins:

»La Institut am o temă personală cu care mă ocup în mod insistent, anume: bilingvismul românilor din Ungaria, dar mai lucrez și într-un „team” științific.«
(Pag. a 5-a)

»După prima bucurie a întâlnirii și a dragostei mele față de Brâncuși, din acest vis Dumnezeiesc, încep acum să mă trezesc și aș vrea să pătrund în acest spațiu, dar nu pot, totul fiind izolat prin sticlă.«
(Pag. a 6-a)

În pragul noilor alegeri locale:

Succesele, greutățile, problemele activității din cei patru ani

După adoptarea, în anul 1993, a *Legii privind Drepturile Minorităților Naționale și Etnice*, la alegerile locale din 1994 au fost alese – în conformitate cu Legea – și autogovernările minoritare. În acele localități (sate, comune și orașe) în care trăiesc și cetățeni de naționalitate română, alegerile s-au soldat cu succes, înființându-se în total 12 autogovernări minoritare locale. Peste câteva săptămâni, mai exact, la 18 octombrie a.c., în Ungaria vor avea loc noi alegeri

locale și, evident, și minoritare, expirând mandatul autogovernărilor alese cu patru ani în urmă.

Acum, în pragul noilor alegeri, ne-am adresat reprezentanților autogovernărilor minoritare românești, cu scopul de a afla răspuns la întrebările de mai jos. În acest fel dorim să dăm publicității rezultatele obținute, problemele cu care s-au confruntat autogovernările minoritare în cursul celor patru ani lăsați în urmă.

1. Care au fost țelurile primordiale pe care autogovernarea și le-a trasat la începutul ciclului electoral? Cum a reușit sau nu realizarea acestora?

2. Cum considerați procesul formării relațiilor dintre autogovernare și organizațiile civile din localitate? A reușit consolidarea coeziunii românimii din localitate? Dacă da: cum și în ce mod, dacă nu: de ce?

3. Cum apreciați activitatea A.Ț.R.U. în general și respectiv relația autogovernării minoritare locale cu cea pe țară în special?

Gheorghe Gál

(Aletea)

1. De la bun început trebuie să spun că eu îndeplinesc funcția de președinte de doi ani, perioadă despre care pot să spun că am activat conform celor planificate. Pe lângă realizările mai mici, cea mai mare a fost: apărarea, respectiv salvarea școlii generale românești, care era în pericol de desființare. Am ajutat cu toții, ca să ne păstrăm școala, fiindcă altcum s-ar pierde întreaga românime din loc. Deși am fost siguri, că această salvare nu e numai datoria Autogovernării minoritare române, dacă ne gândim că timp de patruzeci de ani statul a asigurat cu responsabilitate funcționarea școlilor de naționalitate, zi și noapte am alergat pentru această cauză. Pentru programele noastre nu am avut fonduri deosebite, dar am ținut relația permanentă cu Autogovernarea locală orășenească, chiar personal am dus la Ministerul Culturii și al Învățământului Public hîrțile, documentele necesare... Deci am făcut tot ce am putut, am încercat chiar imposibilul. Cu mîndrie pot să spun că de-atunci școala s-a renovat, reconstruit, modernizat, asigurîndu-se aproape opt milioane de forinți pentru aceste lucrări. În fine, așa zice că acest ciclu electoral s-a desfășurat deși cu greu, dar cu bine.

2. În această privință la Aletea n-au fost probleme.

La noi există o singură românime, cu toții alcătuim o singură comunitate. Astfel, cu membrii Asociației Românilor din Aletea colaborăm permanent, avînd același scop: păstrarea tuturor trăsăturilor specifice românești în domeniul precum cultura, tradițiile și învățămîntul. Chiar prin cele trei echipe culturale, dansatorii au obținut de nenumărate ori succese mari nu numai în județ, ci și în țară. Dar chiar și în România. În cadrul Uniunii de dansuri populare din Muha, am fost distinși și răsplătiți cu 60.000 de forinți. Ne putem mîndri și cu alte succese obținute pe tărîm cultural, care au contribuit la coeziunea românilor din loc. Acum avem drept scop să ne folosim împreună de noul sediu al Autogovernării române din localitate (strada József A.), pentru procurarea mobilierului primind bani de la Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria. Deci, în viitor coeziunea va putea fi întărită, românii avînd de pe acum „cuibul” lor, unde se vor putea organiza diferite întruniri, programe cultural-folclorice și unde vom realiza și o încăpere (muzeu) specifică portului, artei populare românești locale. De altfel legătura bună cu organizația civilă s-a dovedit și prin întîlnirile, programele comune... Chiar am organizat și o excursie comună în România, ceea ce a contribuit la adîncirea relațiilor dintre membrii forurilor amintite.

3. Atît pentru noi, cît și pentru A.Ț.R.U., acest ciclu electoral a fost o perioadă de învățare, de acumulare a

unor experiențe. Ceea ce, cred că a fost o greșeală, a fost că după ce am votat un lucru, nu întotdeauna s-a realizat, cum ar fi de pildă: situația Editurii „NOI”, sau onorarea artiștilor populari. Prin urmare, nici alții nu ne-au luat în serios. Ca o dovadă, și ultimul exemplu grăitor. Cînd românimea din Ungaria a primit gratis, drept cadou, cîteva zile de odihnă pe litoralul românesc, despre această posibilitate nu a fost informat nici măcar președintele I. Budai, nici Oficiul A.Ț.R.U., nici Prezidiul. Iar fiindcă în acest fel nu au fost mobilizați români suficienți de către cineva (?), grupul a fost întregit cu familii de unguri... Așa ceva încă nu s-a întîmplat în cei cincizeci de ani de cînd eu activez în rîndul românimii! E de necrezut, că tocmai acum, cînd avem un for legislativ pe țară, să nu se știe despre cel mai mare for al românilor din Ungaria! Deci, cineva nu ne ia în seamă, ceea ce poate e vina noastră... Cu multe nu se poate lăuda A.Ț.R.U., din păcate. Neavînd mîna liberă, prea multe nici nu putea realiza. Totuși ceea ce-a făcut, zic eu, a făcut din inimă și în nici un caz nu rău. Poate dacă s-ar fi rezolvat între timp problema reprezentanței în Parlament, lucrurile ar fi mers și mai bine.

Răspunzînd în continuare: relația aletenilor a fost întotdeauna foarte bună, oricînd am primit ajutorul solicitat atît din partea Oficiului, cît și de la A.Ț.R.U. și Prezidiu, deci pot să apreciez relația numai prin cuvinte de mulțumire.

Ioan Blaga

(Apateu)

1. Atunci, cînd am început să discutăm despre sarcinile, planurile noastre, atunci am zis cu toții că trebuie să fim în clar cu un lucru: la Apateu există cîteva comunități cu caracter specific românesc cum ar fi corul, echipa de păstrare a tradițiilor din cadrul școlii. Cu aceste comunități cu caracter românesc din comună am consultat și am încercat să întocmim împreună un program de activitate. O altă parte organică a planului nostru l-a constituit colaborarea permanentă cu consiliul autogovernării locale, coordonarea activității noastre în concordanță cu acest for.

Astfel, în anii trecuți am avut foarte multe programe și acțiuni comune. Luînd în considerare stadiul actual al asimilării, în centrul acestor activități a stat îngrijirea și păstrarea tradițiilor. Dar împreună cu autogovernarea locală am reușit să creăm relații foarte bune și cu alte comunități, cu echipe culturale din țara vecină, România. Ca urmare, în fiecare an ne vizităm reciproc, au loc mai multe întîlniri oficiale și neoficiale. În ultimii ani s-au legat foarte multe prietenii între familii.

Ceea ce a îngreunat puțin munca noastră a fost faptul că această formă organizatorică nu a fost cunoscută pînă acum de oameni. Nici pînă la ora actuală nu s-au stabilit pe deplin competențele specifice ale autogovernării minoritare. Iar sursele bănești – asigurate din fonduri centrale – au fost mai mult ca modeste și nici pe departe suficiente pentru a traduce în viață sarcinile sau planurile autogovernării minoritare...

2. La relațiile autogovernării minoritare cu reprezentanții din sfera civilă m-am referit la început. De la bun început, de la înființare, autogovernarea noastră a încercat să secondeze, să sprijine comunitățile românești din comună în activitățile lor specifice. Astfel am reușit să ne completăm, să ne ajutăm reciproc. Desigur, o parte a competențelor a trecut în sfera de activitate a autogovernării minoritare, dar acest lucru nu a însemnat că formațiunilor tradiționale nu le-au rămas sarcini, sfere de activitate, domenii de desfășurare. După cum am mai zis la început, fiecare om e necesar: avem nevoie de fiecare activist, care vrea să lucreze, care vrea să ajute. Fiindcă sîntem din ce în ce mai puțini...

3. Acum patru ani – prin înființarea Autogovernării pe țară a Românilor din Ungaria – anumite roluri, competențe, sfere de activitate au fost trasate din nou și conturate mai concis prin legea minorităților. Dar pe lângă toate acestea și pentru A.Ț.R.U. cei patru ani au fost anii de a învăța cum se va putea folosi de mijloacele asigurate prin lege. În ce măsură poate să aperse interesele românimii din Ungaria. Cred că atît Prezidiul, cît și Oficiul – în măsura posibilităților – a încercat să facă fața cerințelor. În această ordine de idei aş aminti, de exemplu, „lupta” dusă pentru cauza supraviețuirii școlilor mici din satele noastre...

E adevărat că A.Ț.R.U. nu a reușit să preia anumite instituții culturale cu specific românesc, fapt ce ar fi dus spre o autonomie culturală mai mare, dar acest lucru se datorează în primul rînd lipsei garanțiilor financiare.

În ceea ce privește relațiile noastre cu organele centrale, dar mai ales cu Oficiul A.Ț.R.U. se poate spune că e bună, bazată pe o colaborare permanentă. Cerințele adresate Oficiului întotdeauna au fost rezolvate. Astfel am primit ajutor în organizarea anumitor manifestări, în asigurarea instructorilor culturali sau am fost ajutați și cu ocazia întocmirii unor dosare de concurs.

Ioan Sz. Kiss

(Bedeu)

1. În Bedeu, unul dintre cele mai mici sate bihorene, scopul primordial al Autogovernării minoritare române l-a însemnat păstrarea, respectiv întărirea spiritului identității. Acest lucru am încercat să-l realizăm prin antrenarea forțelor noastre, mai exact: prin promovarea tradițiilor, a cultivării limbii materne, prin intensificarea vieții religioase. Probabil aceste țeluri nu sînt noi, iar realizarea lor nu este spectaculoasă, dar neapărat necesară.

Realizarea scopurilor noastre a reușit în mare parte prin ajutorarea unor activități legate de viața școlară (sprijinirea materială a activităților culturale din cadrul școlii și legate de copiii din școala generală: an-

trenarea tineretului școlar în cercuri culturale, prin care să se promoveze limba, literatura, tradițiile specifice, vizite aproape sistematice în țara-mamă).

2. Luînd în considerare condițiile și posibilitățile acestui mic sat bihorean cu numai 400 de locuitori, ușor ne dăm seama că nu avem de-a face cu prea multe organizații civile. Așadar, toată activitatea se concentrează *prin* și în *jurul* școlii. Dar, alături de școală trebuie accentuat rolul bisericii, ca un alt factor posibil de păstrare a anumitor trăsături specifice. Mai ales că Biserica cuprinde și mai multe generații, iar prin strădaniile autogovernării, dar și din inițiativa locuitorilor se întrevede perspectiva unor slujbe bisericesti și în limba română.

Din cele conturate mai sus derivă că formarea unității, stabilirea coeziunii nu este o problemă, ci un fapt de la sine înțeles.

3. Atît autogovernările minoritare locale, cît și Autogovernarea pe Țară a Românilor din Ungaria înseamnă forme noi de organizare și conducere a românimii din Ungaria. Ca atare, primii patru ani au fost ani de învățare, ani de ucenicie în această privință. Și firește, tocmai din acest motiv, se pot consemna atît succese, cît și insuccese. Acestea din urmă trebuie studiate, cauza lor trebuie aflată, pentru a se putea găsi în viitor și căile de rezolvare ale lor.

Raportul dintre cele două autogovernări – cea pe țară, și cea locală – nu a fost întotdeauna suficient de strîns: mă gîndesc aici, în mod concret, la cazurile cînd, deși am fost membru în Prezidiu, totuși nu am putut activa cu destulă eficiență, lipsind deseori informațiile directe sau îndrumările practice de realizare a cîte-unui program. Pe undeva, fluxul de informații nu funcționează încă destul de bine. În această direcție trebuie acordată, pe viitor, mai multă atenție.

„Cu fetițele noastre vrem să vorbesc doar românește...”

În rîndul naționalității române, de un deceniu și ceva, așa-zisele căsătorii mixte au fost considerate drept unul dintre motivele care au pricinuit scăderea nivelului de cunoaștere al limbii române. Ca urmare a acestora, educatoarele, învățătorii și profesorii se plîng mereu că întîmpină tot mai multe greutăți. Totodată și pentru membrii familiilor de acest gen înseamnă o perioadă dificilă însușirea concomitentă a celor două limbi: limba maghiară și limba română.

În ultimii cîțiva ani însă au apărut și alte feluri de „căsătorii mixte”.

Biserica și adunările au fost și au rămas focarele care au păstrat și au cultivat limba noastră maternă deceniile trecute și în cazul tuturor generațiilor. Iar multe adunări creștine, ca cea a baptiștilor, a pentecostalilor au avut, și au și azi, relații foarte strînse și rodnice cu adunările similare din România. Mulțumită acestor programe comune, tot mai mulți tineri de origine românească din Ungaria și-au găsit pe rechea potrivită pentru o viață întregă în rîndul tinerilor români din străinătate – alcătuiind o nouă formă de „căsătorie mixtă”, în care limba română este limba maternă pentru ambii soți.

Familia Puiu din Micherechi este una dintre cele peste zece căsătorii de acest fel din rîndul Adunării Pentecostale din localitate. Ca dar de la Dumnezeu, cu cîteva săptămîni în urmă a văzut lumina vieții cea de-a doua fetiță a lor, **Bettina**. (Prima fetiță, **Amanda**, a împlinit de curînd doi ani).

Spre marea mea satisfacție, toate întrebările le-am putut pune tînărului român, **Miluța Puiu** în limba mea maternă.

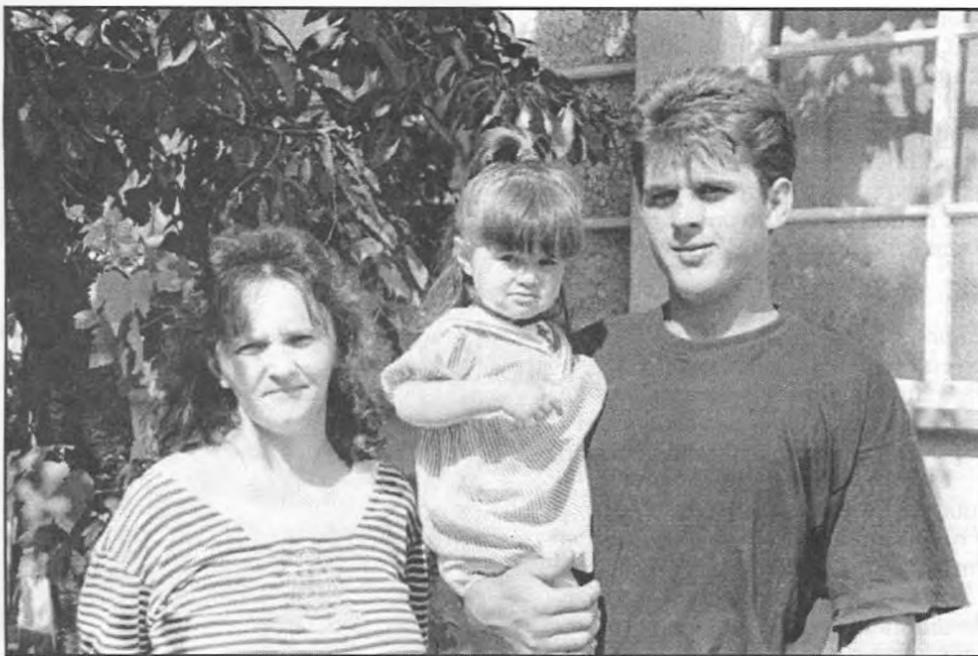
– Cum ai ajuns să te căsătorești tocmai în Micherechi?

– Cu ani în urmă am sosit ca turist în vizită la cîțiva prieteni de-ai mei din Micherechi. În comuna Todirești din județul Iași, de unde sînt originar, avem la fel o adunare mare. Ne-am cunoscut cu **Evuța**, soția mea, prin adunare.

– Vă rog să ne povestiți cîte ceva despre satul dumneavoastră natal, despre oame-

nii de acolo și despre familia dumneavoastră, despre felul cum au primit vestea că feciorul lor se însoară atît de departe.

– Todirești are ceva mai mulți locuitori ca Micherechiul, însă oamenii de acolo se preocupă, la fel, cu muncile legate de agricultură. Are o tradiție veche pomicultura și

viticultura... Mă trag dintr-o familie mare, unde creșterea copiilor s-a bazat pe încredere, pe o relație dominată de dragoste. Părinții mei ne-au acceptat întotdeauna hotărîrile, avînd încredere și în alegerea noastră cea mai bună. Astfel au primit cu plăcere și hotărîrea noastră ca să ne stabilim la Micherechi. Și, deși, comunele noastre sînt situate la o distanță de vreo 650 de km, totuși ne facem vizite, mama venind la noi chiar cu mai multe ocazii.

– Ce știați despre românii din Ungaria și care au fost primele impresii întîlnind românii din Micherechi?

– Din anii nouăzeci s-a dezvoltat relația dintre cele două guverne vecine, s-a vorbit tot mai mult și despre românii de aici. Au luat un avînt și călătoriile între cele două țări... La începutul vizitelor mele la Miche-

rechi, surpriza mea cea mai mare a fost că am găsit aici atîția români. Acest lucru mi-a plăcut. Iar pe cum am început să trăiesc printre ei, așa mi-au sporit impresiile bune: am cunoscut aproape numai oameni prietenoși, cu inimă bună și foarte harnici. În acest sat munca e prețuită, să lucrezi nu e

rușine – întocmai ca în satul meu din departare.

– Nu cumva ați început să vă preocupați și dumneavoastră de sere?

– Ba da. Și mă bucură faptul că reușesc să prosper în aceste lucrări. Fiind strungar de meserie, care aici nu se prea practică, precum nu se află nici locuri în acest domeniu, am început și noi să cultivăm legume. Deocamdată pe o suprafață de o mie metri pătrați. Nu mi-e prea greu să lucrez cu pămîntul, deoarece de mic m-am obișnuit cu această muncă încă în satul meu. Apoi, pot învăța multe de la oamenii de aici. Primesc sfaturi bune și intenții ajutoare. Cu toții trăim ca într-o familie mare. Cred că am reușit să mă acomodez foarte repede.

– Ce credeți despre limba română vorbită în acest sat de naționalitate?

– Nu mă mir că este puțin diferită de limba vorbită de noi acasă. Deoarece, dacă mă gîndesc că acești oameni trăiesc în Ungaria – și au fost izolați mulți ani de țara-mamă – zic că ei cunosc și vorbesc foarte bine limba. Au reușit să și-o păstreze, ce e un merit mare... Acum se mai întîmplă și cu mine că mai scap cîte un cuvînt „pe micherechenește”, dar nici asta nu mi-e greu. Sînt recunoscător acestei comunități, fiindcă am auzit de la început vorbe românești și astfel nu m-am simțit deloc ca într-o țară străină... Mi-ar plăcea să știu mai bine și ungherește, deși această limbă nu o cunoșteam deloc, iar acum „nu mor de foame”, cum se zice pe la dumneavoastră. Însă doresc să trăiesc ca oamenii de aici, care și-au însușit și limba țării în care trăiesc, dovînd prin aceasta respectul față de legile acestei țări... Cu fetițele noastre însă vrem să vorbesc doar românește, să cunoască cît mai bine limba moștenită atît de la mama lor, cît și de la tatăl lor. Sper ca astfel să nu aibă greutăți nici în cursul studiilor de limba română de mai tîrziu.

– Cunoșteți amănunte despre viața românilor din Ungaria?

– Știam că au școli, au presă, dar amănunte nu prea. Acum însă cunosc și obiceiurile și tradițiile din sat. Deși noi, prin religie sărbătorim puțin diferit la praznice, totuși apreciez cît de civilizate sînt ocaziile de sărbătoare. Nu mi-a plăcut niciodată preadistracția. Iar oamenii nu înjură, nu sînt bătăi, ci dovedesc cultură: petrec din suflet – cîntînd și dansînd și românește... Îmi place la Micherechi, mă simt aproape ca la Todirești.

Iar noi, acei români din Ungaria, care considerăm susținerea și cultivarea limbii noastre materne drept un factor important, vom binecuvînta aceste noi „căsătorii mixte”, ale căror roade, să sperăm, că le vom revedea în noile generații. Cînd vor crește acești copilași, să sperăm că prin ei va lua un nou avînt interesul față de limba română, că va sufla o nouă adiere de dragoste față de limba noastră maternă...

– anra –

O întîlnire
interesantă

La sfîrșitul săptămîinii trecute, în localitatea **Jászapáti** s-au întîlnit primarii, respectiv reprezentanții localităților care în denumirea localității poartă și cuvîntul de APÁTI (Apateu).

Pe plan național, în Ungaria se găsesc așezări care cuprind această denumire în trei județe: în Hajdú-Bihar, Zala și Vas, în total existînd 15 de astfel de localități.

Cu ocazia întîlnirii – la care a participat și o delegație din Apateu – fiecare localitate a avut prilejul să se prezinte aparte. Din prezentările acestea a reieșit că cea mai mare localitate cuprinzînd acest nume este orașul **Jászapáti**, avînd 10.000 de locuitori. Cea mai mică localitate este **Gagyapáti**, cu numai 20 de locuitori.

La întîlnire, primarii localităților amintite au semnat un document de colaborare și au convenit ca următoarea întîlnire de acest fel să fie organizată și desfășurată la Zalaapáti.

J. V.

Știri... Știri... Știri...

● **TREI ZILE LA FREISTADT.** În trecutul apropiat, cîțiva reprezentanți ai Autogovernării orașenești din Békéscsaba s-au întretinut pe timp de trei zile în orașul Freistadt, din Austria. Acolo s-a desfășurat o amplă manifestare de trei zile, organizată de comunitatea micilor agrarieni. În cadrul celor trei zile s-au ținut lanț diferite programe cu caracter politic, cultural, artistic și distractiv, la care, printre alții, și-a dat concursul cu un succes deosebit și **Béla Marksteiner**, cunoscutul cîntăreț la nai din reședința județului Bichiș. Naistul a interpretat cîteva melodii populare românești de mare popularitate.

● **CONSFĂTUIRE PE TEMA MINORITĂȚILOR.** În săptămîna trecută, la castelul **Rhédey** din Jaca – unde funcționează mai multe instituții culturale – s-a convocat o consfătuire pe tema minorităților, acum, în preajma alegerilor.

La consfătuirea din Bihor a participat, printre alții, și **József Lájér**, vicepreședintele Comisiei Parlamentare pentru Drepturile Omului, Minorități și Culte, și **Ioan Tanaszi**, membru al Prezidiului A.Ț.R.U. În cadrul ședinței, participanții, înainte de toate inițiatorii autogovernărilor minoritare române din Darvas, Veherd și Jaca, au primit informații privitoare la alegerile autogovernărilor minoritare care vor avea loc tot la 18 octombrie, odată cu celelalte alegeri locale.

La început de septembrie

Printre preșcolari din Aletea

Activitatea instructiv-educativă a început din nou cu câteva zile în urmă. Și nu numai la școli generale și licee, ci și la grădinițele de copii din toate localitățile țării. De obicei pe noi ne interesează situația acelor grădinițe, unde preșcolarii învață și limba română.

Tocmai în acest scop am vizitat în trecutul apropiat Grădinița de copii nr. IV. din Aletea (din strada ce duce spre Lökösháza), unde mai întâi am stat de vorbă cu Zsuzsanna Nidermayer, conducătoarea instituției.

– Cum ați început activitatea din acest an școlar?

– Pentru mine totul este nou aici, dat fiindcă abia de-acum am preluat conducerea grădiniței înainte lucrând la o altă grădiniță. Cu ani în urmă am mai activat la această instituție – 13 ani la rând – deci cunosc bine împrejurările, problemele specifice mai ales cele privitoare la familiile dezavantajate, a romilor. Acest lucru nu înseamnă însă că activitatea noastră este influențată din acest motiv. Mai mult chiar: depunem eforturi serioase pentru ca să obținem rezultate cât mai bune și pentru ca prichindeii „noștri” să se simtă foarte bine aici. Precum vedeți, am așteptat copiii cu un mediu corespunzător cerințelor: cu încăperi proaspăt văruiate, curate, numai în curte mai avem câte ceva de aranjat, dar din păcat a intervenit ploaia...

– Cum sînt condițiile personale, obiective?

– Din acest punct de vedere aș accentua că împreună am ajutat la lucrările din vară, deci sîntem împreună pentru același scop, în interesul copiilor. Educatoarele sînt calificate dar și doicile sînt preocupate de activitatea lor, deci sînt mulțumită în această privință. Cu partea obiectivă avem și noi „doleanțe”, ca și alte instituții. Mobilierul e cam vechi de pildă, dar și în baie ar fi multe de înnoit. Totuși, precum v-am amintit, începem activitatea în condiții corespunzătoare.

– Se vor ține și în continuare ocupații în limba română?

– Cum să nu! Bineînțeles, fiindcă grădinița e considerată de naționalitate, aș spune cu specialitatea de română. Copiii înscriși (41 la număr) sînt repartizați în două grupe, în prima fiind cei mici, care încă nu învață limba. În grupa mijlocie-mare (18 copii), cu toții participă la ocupațiile românești. Indiferent ce limbă știm în plus, e întotdeauna un mare avantaj. În legătură cu ocupațiile de română, mai bine s-o întrebați pe educatoarea de această specialitate: **Marta Vigyikán**.

În această ordine de idei am aflat de la tînăra educatoare, care navetează de la Giula, cum că: preșcolarii învață cu plăcere românește, iar părinții sînt bucuroși de această posibilitate. Din păcate în familie nu se mai vorbește românește – poate cu excepția bunicii, străbunicilor. Ca atare, copiii nu mai exersează acasă cele însușite la ocupațiile desfășurate în două zile ale săptămîinii. Scopul principal e ca ei să învețe prin joc expresiile, noțiunile legate de circulație, de mediul înconjurător și alte teme mai apropiate de ei. Iar toate acestea în așa fel, ca ei să nu simtă, că ar fi un lucru obligatoriu pentru ei. De pe acum poate fi consemnat ca rezultat frumos, că cinci copii au fost înscriși la școala generală românească din oraș. Asta înseamnă că limba a devenit mai atractivă și în rîndul familiilor. Precum se pare, de pe acum, interesul crește în continuare. Tocmai de aceea ne-am propus relații și mai strînse cu școala românească. Chiar peste câteva săptămîni, „grupa românească” va vizita bobocii din clasa întâi, fiindcă și acum vreo cinci-șase preșcolari din grupa mare au decis cu părinții, că la anul ar dori să fie și ei elevii școlii românești. Dar educatoarea a mai adăugat:

– Ceea ce aș aminti ca problemă: nu am materiale didactice necesare pentru predarea limbii române, folosindu-mă așadar numai de cele pregătite de mine (sau cele folosite la ocupațiile de limba maghiară). În privința povestilor, le citesc copiilor dintr-un manual școlar, redactat pentru clasa întâi. În această problemă ar fi bine să ne ajute persoanele, forurile, instituțiile competente, de care ne-am bucura foarte mult!

Apropiindu-se timpul de dormit, le-am dorit copișilor somn ușor și mi-am luat rămas bun, promițîndu-le că, dacă vor fi cuminiți și ascultători le va apărea fotografia în săptămînalul nostru.

– E. Bányai –

Într-o zi, un om de treabă dintre oamenii care-s de obicei duși de nas de alții mergea prin tîrg trîgînd după el un măgar legat de o frînghioară ce slujea vitei drept căpăstru. Un hoțoman foarte deprins la furturi îl zări și se hotărî să-i șterpelească măgarul. El încredințî gîndul unui tovarăș de-al lui care-l întrebă:

– Dar cum ai să faci ca omul să nu bage de seamă?

El răspunse:

– Urmează-mă și-ai să vezi!

Atunci se apropie de om pe la spate și, încetîșor, desfăcu căpăstrul măgarului și și-l trecu sieși, fără ca omul să simtă schimbarea, și merse așa ca o vită de haram, în vreme ce tovarășul său se depărta cu măgarul slobozit.

Cînd hoțul se încredință că măgarul era departe, se opri deodată din mers; și omul, fără a se întoarce, încercă, trîgînd de căpăstru, să-l silească să meargă. Dar simțînd împotrivire, se întoarce ca să ocărăscă măgarul și, cînd colo, dădu cu ochii de hoț care era prins de căpăstru în locul vitei, și avea o înfățișare foarte umilă și niște ochi care cereau îndurare. Omul se minună atunci așa de tare, că rămase stană dinaintea hoțului; și, după un răstimp, putu în sfîrșit scoate câteva vorbe și întrebă:

– Ce ești tu?

Hoțul strigă cu glas plîngăreț:

– Sînt măgarul tău, stăpîne! Iar istoria mea îi de-a mirare! Află, cu adevărat, că în tinerețe eram un pierdevară, de dat la tot soiul de păcătoșenii rușinoase. Într-o zi, venii acasă beat mort și într-o stare dezgustătoare, iar mama, care la vederea mea nu-și mai putu stăpîni furia, mă copleși de ocări și voi să mă alunge. Dar eu o împinsei și, întunecat fiind de beție, chiar o lovii. Atunci, și mai miniată de purtarea mea, mă afurisi, și urmarea blestemului fu că îmi schimbai pe dată înfățișarea și mă prefăcui în măgar. Atunci tu, stăpîne,

m-ai cumpărat la tîrgul de măgari pe cinci dinari și m-ai ținut toată vremea asta și te-ai slujit de mine la cărat și îmi împungeai dosul cînd, spetit fiind, nu mai voiam să merg, și îmi aruncaii mii de sudălmii pe care nu îndrăznesc să ți le mai aduc aminte. Toate astea! Și eu nu mă puteam plînge defel, pentru că n-aveam grai. În sfîrșit, se vede treaba că, astăzi, mama, săraca, s-a fi gîndit la mine cu blîndețe, și mila i-a fi intrat în inimă și a fi îndemnat-o să ceară pentru mine milosîrdia

cerului. Fiindcă sînt încredințat că datorită acestei milosîrdii mă vezi acum întors la întîia-mi înfățișare omenească, stăpîne!

La aceste vorbe, bietul om strigă:

– O, semenul meu, iartă-mi greșelile! Și uită relele purtări pe care te-am silit să le-nduri, fără să-mi dau seama! Și se grăbi să dezlege căpăstrul cu care hoțul era legat, și se duse foarte mîhnit acasă, unde toată noaptea nu putu închide ochii, într-atîta îl muștra cugetul și se amărîse.

Cîteva zile după asta, bietul om se duse la tîrgul de măgari, ca să-și cumpere alt măgar. Și nu mică îi fu mirarea cînd dădu cu ochii de întîiul lui măgar, sub înfățișarea pe care o avusese înainte de a se schimba. Și se gîndi în sinea lui:

– De bună seamă că nemernicul a săvîrșit altă nelegiuire!

Și se apropie de măgar care, recunoscîndu-l, se pusese pe zbirat, se aplecă la urechea lui și-i strigă din toate puterile:

– O, nemernice de neîndreptat! Negreșit că iar ți-ai ocărît și lovit mama, dacă te-ai prefăcut încă o dată în măgar. Dar de data asta n-o fi eu prostul care te-a cumpărat!

Și, furios, îl scuipe și plecă să caute alt măgar, cunoscut îndeobște că se trage din tată și mamă de neam măgăresc.

Măgarul

– Poveste arabă –

S-a nominalizat lista bursierilor

În acest an școlar 53 de elevi români din învățămîntul mediu și-au înaintat dosarele de participare la concursul de bursă de studii inițiat și de această dată de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.

Dintre acestea 5 nu au corespuns cerințelor, iar dintre cele 48 de dosare românești au putut fi sprijinite doar 23. Curatorul Fundației a pus un mare accent la examinarea pe bunele rezultate de învățămînt. Majoritatea dosarelor subvenționate au avut media de 4,8. Bursierii români, toți fiind elevi ai Liceului Românesc din Giula, sînt următorii:

1. Gheorghe Avramuț 2. Zoltán Baktai 3. Petru Bányai 4. Edit Bordaș 5. Toma Bordaș 6. Ildikó Czene 7. Zolt Cserhádi 8. Adriana Csótya 9. Andrea Gurzău 10. Ana Hegedús 11. Elena Hegedús 12. Daniela Ianc 13. Silvia Kardos 14. Vasile Martin 15. Silvia Máté 16. Cristina Novac 17. Cristina Rotar 18. Anita Ruja 19. Carmen Ruja 20. Gheorghe Ruja 21. Monica Ruja 22. Renata Santău 23. Adam Sucigan.

Vă reamintim, că studenții români de la instituțiile superioare de învățămînt pot înainta dosarele de participare la concursul de bursă de studii pînă la termenul de 30 septembrie a.c., pe adresa: Fundația Publică pentru Minorități, Budapesta, str. Akadémia nr. 3.

De vorbă cu:

Dr. Ana Borbély, cercetătoare lingvistică din Budapesta

Trebuie să recunoaștem: cu reprezentanții intelectualității noastre române stabiliți la Budapesta legătura directă e mai anevoioasă. Cu câteva săptămîni în urmă am avut deosebită plăcere să mă întîlnesc la Giula (decî, venind în loc) cu dr. Ana Borbély, care sosise la Editura „NOI” pentru a redacta suplimentul „Pagini culturale” al săptămînalului nostru.

În calitate de colaboratoare exterioară a săptămînalului, Ana Borbély a publicat deseori articole cu teme de specialitate. Însă făcînd un rezumat din 1983, (de cînd activez aici), mi-am dat seama că noi încă niciodată nu i-am luat nici un interviu. Cu cea mai mare plăcere mi-a stat la dispoziție.

– Sînt originară din comuna Chitighaz, unde am terminat școala generală cu limba de predare română. Aici am avut profesori buni, mai cu seamă la disciplinele de română și matematică. De perioada școlară de acasă, unde mi-a plăcut foarte multe, se leagă multe amintiri.

Au urmat anii de liceu din Giula, la Liceul „N. Bălcescu”. Am avut o clasă foarte bună, cu colegi talentați din diferite localități populate și de români. Deci era un adevărat spirit de concurs printre noi, ca să avem rezultate cît mai bune la studii. Dintre profesori îmi amintesc cu drag de diriginții mei regretați: Aurica Nedelcu Negru și Ferenc Ternyák, care mi-au și predat disciplinele mele preferate: limba și literatura română și maghiară. Aceste discipline le-am studiat în continuare cinci ani la Universitatea Eötvös Loránd din Budapesta, după examenul de maturitate din anul 1977.

– Ce posibilități vi s-au oferit după studiile universitare?

– Diploma am obținut-o cu rezultate foarte bune, atrăgîndu-mă din ce în ce mai mult ceea ce am învățat. Încă de cînd eram studentă, regretatul profesor universitar, lingvistul Ferenc Nagy m-a influențat, determinîndu-mă să mă ocup de domeniul lingvisticii. Tocmai la dînsul mi-am scris și lucrarea de diplomă.

După doi ani mi-am făcut lucrarea de doctorat la aceeași catedră, conducătorul meu de temă fiind regretatul prof. univ. Béla Nagy, șeful Catedrei de română. Am cercetat graiurile românești din Ungaria, prin culegeri de teren în localități românești din țară.

– Ați decis ușor să vă ocupați în continuare de cercetarea lingvistică?

– Cercetarea limbii era motivată de faptul că sînt româncă din Ungaria, dar, în plus, interesîndu-mă graiul românesc. Aici aș menționa că lucrarea mea, „Cercetări asupra graiurilor românești din Ungaria” a fost scrisă în limba maghiară, iar traducerea a apărut în 1990 la Editura Didactică din Budapesta.

– Cum a continuat apoi cariera?

– Trei ani am fost bursieră a Academiei Maghiare de Științe, cu o bursă postgraduală cercetînd în îndrumarea și sub conducerea regretatului profesor universitar Ferenc Bakos. În această perioadă mi-am însușit cele mai importante cunoștințe ale activității de cercetare, în care domnul Bakos mi-a fost de mare ajutor.

– Ce a urmat după acești trei ani?

– Pe urmă am primit o bursă de la Institutul de Lingvistică (al Academiei Maghiare de Științe). Pe lîngă cercetările amintite m-am încadrat într-un grup lingvistic, care se ocupă și acum de cercetarea limbii maghiare vorbite în Budapesta. La acest institut am fost angajată la început în calitate de colaboratoare, iar mai tîrziu am devenit colaboratoare principală.

În 1996-97 mi-am apărut candidatura la Academia Maghiară de Științe.

În afară de postul meu de la Institut am avut și un semipost la Institutul de Cercetători al Românilor din Ungaria, la fondarea căruia am activat în interesul naționalității noastre împreună cu cîțiva colegi de-ai mei din țară. Înfîințarea acestui Institut a fost un mare pas înainte pentru activitățile de cercetare a românilor din Ungaria.

– Alte relații aveți cu românii din Budapesta, de pildă?

– Cum să nu. Am fost și membră fondatoare a Societății Culturale a Românilor din Budapesta. Cu regularitate am organizat întîlniri, am ținut prelegeri cu colegii, ne-am întîlnit la diferite programe cultural-științifice și la Centrul Cultural al României din Budapesta, la Biserica Ortodoxă română din strada Holló etc.

– Ați petrecut patru luni în America. De ce, anume?

– În anul 1996 am primit o bursă la Universitatea New Mexico în S.U.A., ca să studiez bilingvismul minorităților și posibilitățile de păstrare a limbilor minoritare din partea de sud-vest a Statelor Unite. Am avut posibilitatea să particip la cursuri universitare, la conferințe, la sesiuni științifice în tema cercetată cu colegii de la catedră. Am făcut cercetări la bibliotecă, pe teren, am cules literatură. La Universitate am ținut chiar și o prelegere despre bilingvismul românilor din Ungaria.

– Ce vă preocupă la ora actuală în mod special?

– La Institut am o temă personală cu care mă ocup în mod insistent, anume: bilingvismul românilor din Ungaria, dar mai lucrez și într-un „team” științific. În primul rînd transcriu în computer textele culese pe teren, pe care vreau să le cercetez, să le prelucrez. Aș vrea să alcătuiesc o arhivă a graiului românilor din Ungaria. Alături de textele culese la Chitighaz, satul meu natal, în fiecare an încerc să cercetez și alte localități populate de români. În această activitate sînt ajutată și de lingvistele Maria Marin și Iulia Mărgărit, de la Institutul de Fonetica și Folclor din București.

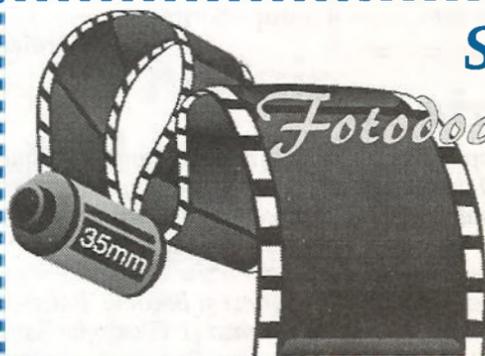
În echipa științifică am sarcina să cercetez limba maghiară cotidiană vorbită în Capitală. Cercetez influența ocupației în general asupra folosirii limbii vorbitoarelor. Din rezultatele mele (ale activității științifice) țin în fiecare an mai multe prelegeri în țară și în străinătate, printre care aș aminti și Simpozionul românilor din Ungaria.

– Care sînt planurile de viitor?

– Pe lîngă cele amintite: în viitorul apropiat, de pildă, organizez o conferință internațională în Austria, împreună cu colegii mai din Viena, pe tema: „Întîlnirea popoarelor și culturii în Bazinul Carpatic”, în cadrul căreia voi ține și eu o prelegere: despre menținerea limbii române la Micherechi. Pentru anul viitor am primit o invitație în Olanda, unde se formează un grup științific trilateral (Belgia, Olanda, Ungaria) pe tema bilingvismului, pentru care mă pregătesc și eu cu mare interes.

Drept încheiere, după ce am aflat și cite ceva despre familie (soțul – profesor la Catedra de psihologie, copiii – Florica: 15 ani, și Gheorghe: 12 ani), i-am mulțumit interlocutoarei mele pentru interviu dorindu-i și în viitor succese profesionale și personale.

– E. Bányai –

Stimați Cititori!**Fotodocumentar**

Dacă aveți fotografii care prezintă momente din viața cultural-artistică românească de pe meleagurile noastre, Vă rugăm să ni le trimiteți spre publicare. La fotografii, Vă rugăm, să mai alăturați și cîteva cuvinte explicative. **Fotografiile vor fi restituite imediat!**

De data aceasta publicăm o fotografie primită de la Gheorghe Dulău, însușit activist cultural din Micherechi. Fotografia ilustrează generația a treia, de la începutul anilor cincizeci, a ansamblului cultural din Micherechi, condus de Marius Turcu.

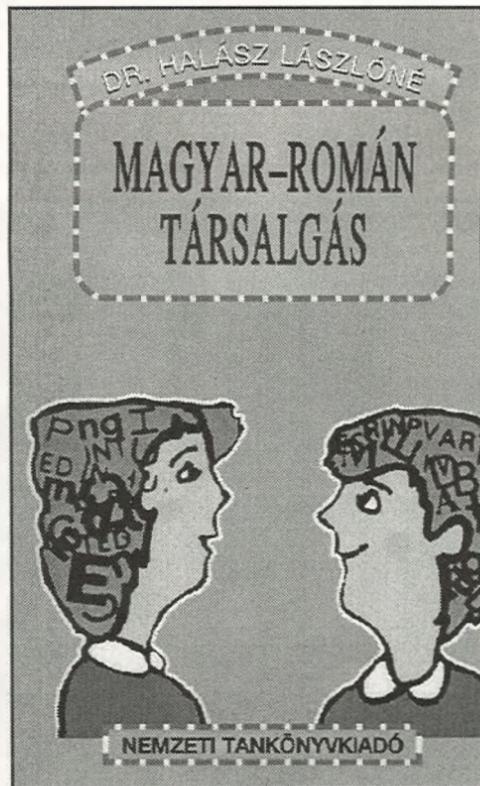

La Editura Didactică a apărut un nou

GHID DE CONVERSAȚIE MAGHIAR-ROMÂN

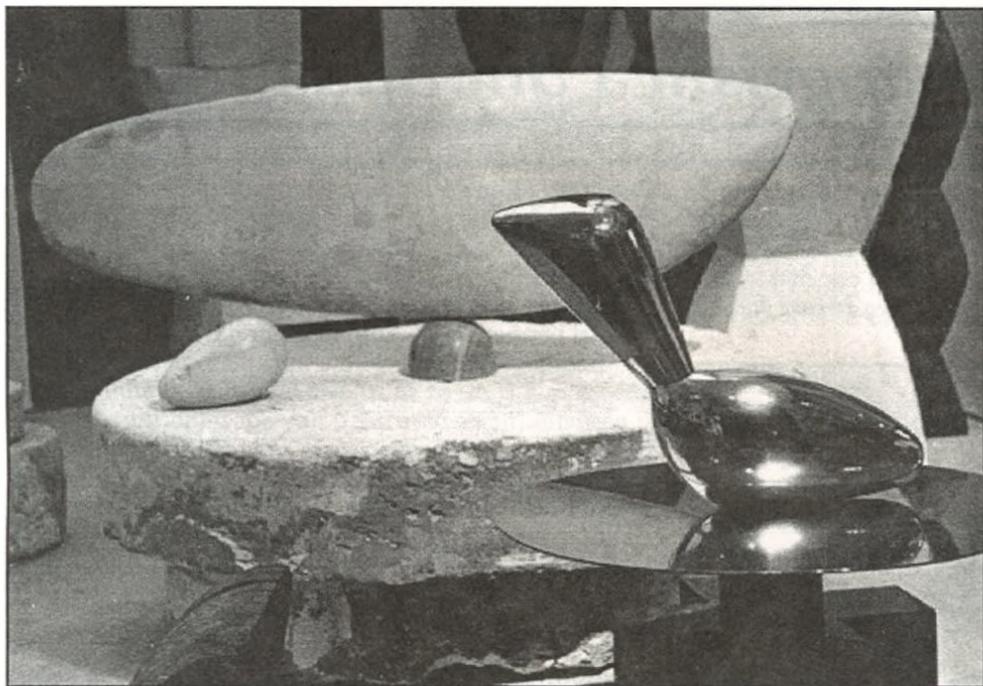
Semnat de dr. Halász Lászlóné, noul ghid de conversație care a văzut lumina tiparului la Editura Didactică (nume exact: Nemzeti Tankönyvkiadó) este un nou manual auxiliar în sprijinul aceluia care doare să ajungă la cunoașterea limbii române la nivelul vorbirii. Iar în această preocupare, învățînd o limbă (ca limbă străină), firește că nu este suficientă însușirea unui vocabular de bază și o anumită cunoaștere a gramaticii. Pentru atingerea nivelului de conversație, o seamă de cărți ajutătoare (concepute mai ample sau mai restrîns) asigură o mai temeinică cunoaștere a limbii vii, la nivelul folosirii orale, mai ales.

În șirul acestor manuale ajutătoare, editura amintită a realizat acum o carte bine compartimentată. Ca atare, capitole precum *Expresii uzuale, Călătoria, Cumpărături, Timpul liber, Sănătatea* sînt firești și utile. Precum tot motivată este lipsa unor domenii care trebuiau omise fiindcă nu intrau în economia celor 232 pagini. Aici trebuie remarcată o mare generozitate tipografică: numărul paginilor a lăsat spațiu larg ilustrațiilor (chiar de cite-o pagină), ceea ce sporește atractivitatea, știrbește însă din conținut. Chiar dacă capitolele, respectiv temele puteau fi mai ample, trebuie evidențiat – ca o contrabalanță – sumarul gramatical, cuprins în cîteva scheme și

tabele foarte utile la capătul volumului.

În acest fel, cartea depășește cadrul unui simplu ghid, rămînd însă în limitele utile ale unei cărți de buzunar. E. I.

Atelierele lui Brâncuși la Paris

Pînă acum, de cîte ori am fost la Paris, de fiecare dată am avut intenția să văd atelierul, „căsuța” lui Brâncuși la poalele Centrului „George Pompidou”, dar niciodată nu am avut noroc: întotdeauna era închis... Nu am avut ce face: după fotografii și descrieri am încercat să-mi fac o imagine despre interiorul acestei clădiri. Cu ocazia vizitei mele din acest an, Centrul „Pompidou” a fost închis (specialiști așa au hotărît – clădirea modernă trebuie să fie reînnoită, căci nu mai suportă „atacul” permanent al turiștilor).

Iar spre bucuria noastră, *Atelierul lui Brâncuși*, mai exact atelierele, acum au fost deschise. Mai mult chiar: le puteam vizita gratis. Aceste spații supramoderne, visate de arhitectul **Renzo Piano** și realizate de **Asahi Schimbun**, sînt construite din sticlă, care-i împrumută muzeului puțină rigiditate. Cînd intri în acest spațiu luminos, lucios, te copleșește șocul modernului. Abia după acest șoc pornești să cauți ceea ce ai venit să vezi în acest loc sfînt al artei moderne. Drumul de la Hobița pînă la Paris a fost lung și anevoios, mai ales că a fost făcut pe jos. Brâncuși a căutat, a meditat și, spre fericirea lui și a noastră, a găsit pulsul artei sale, individualitatea generată din importanța tradițiilor țărănești, ca și semnificația artei negre și a tot universului.

În acest spațiu generos sînt reconstruite patru ateliere într-o ordine perfectă peste tot: masă, scaune, gitară, sculpturi, proiecte, un ferestruu uriaș, aparat de fotografiat... locuința... Atelierul unui mare artist, unde totul, totul este simplu ca în casa unui țaran.

După prima bucurie a întîlnirii și a dragostei mele față de Brâncuși, din acest vis Dumnezeiesc, încep acum să mă trezesc și aș vrea să pătrund în acest spațiu, dar nu pot, totul fiind izolat prin sticlă. Nu simt mirosul lemnului, nu văd urma mîinii lui Brâncuși. „Peștele”, „Broasca țestoasă” și „Foca” e în acvariu, „Păsările” și „Cocoșul” e în cușcă, „Coloana fără Sfirșit” nu atinge cerul. Cumva nu simt „puritatea amețitoare” ale acestor creații. Abia încetul cu încetul, cum grîul încolțind, străpunge pămîntul, am „eliberat” atelierele și încep să simt mirosul lemnului, a prafului fin de firizană, mirosul cepei, mirosul omului, atmosfera libertății... Și eliberez peștele, le dau drumul Păsărilor Măiestre, căci Brâncuși a spus că „Toată viața n-am căutat decît esența zborului... Zborul – ce fericire!”. Zborul între pămînt și cer, transcendența și libertatea acestei mișcări îmi lipsește.

Coloana fără Sfirșit leagă Cerul și Pămîntul, eliberîndu-se din sfera sticlei. Ce minuni s-au făcut în aceste ore și zile! În fiecare zi am dat frîu liber acestor minunate creații, apoi seara ele s-au reîntors, s-au liniștit, și nimeni nu a văzut această mișcare.

Reîntorcîndu-mă acasă, în locul meu sosește la Paris alt iubitor de Brâncuși și de libertate, care iarăși dă drumul Peștilor, Păsărilor, Coloanelor... spre cer... Italianul **Renzo Piano** nu a putut gîndi altcum, căci creațiile eterne trebuie păstrate pentru eternitate.

Aici la poalele Centrului „Pompidou” se găsește Buricul Pămîntului, Centrul Cerului unde îngerii cîntă și noi auzim dacă ne ascuțim urechile... Text, foto: **Șt. Oroian**

„Nașterea omului e pentru alții, moartea e a lui”

(Proverb românesc)

În limba ta

În aceeași limbă
Toată lumea plînge,
În aceeași limbă
Râde un pămînt.
Ci doar în limba ta
Durerea poți s-o mîngâi,
Iar bucuria
S-o preschimbi în cânt.

În limba ta
Ți-e dor de mama,
Și vinul e mai vin,
Și prînzul e mai prînz.
Și doar în limba ta
Poți râde singur,
Și doar în limba ta
Te poți opri din plîns.

Iar cînd nu poți
Nici plînge și nici râde,
Cînd nu poți mîngâia
Și nici cânta,
Cu-al tău pămînt,
Cu cerul tău în față,
Tu taci atuncea
Tot în limba ta.

Morții sunt
Ca niște copii.
Trebuie să-i strigi
Seara acasă.
Să-i scalzi
Înainte de somn.
Să le închizi ochii,
Să le sărui fruntea.
Trebuie să veghezi
Să nu cadă
Din leagănul de lut.
Lăsați morții
Să doarmă în pace
Lângă roza cea albă-a
Izvorului,
Sub cerul de frunze
Al pomului.
Morții sunt
Ca niște copii
Și fiecare
Își are morții lui.

Cu vreo opt ani în urmă, într-o zi de primăvară, dinspre granița cu România, în drum spre Iugoslavia, au sosit două autobuze cu intelectuali din Moldova și România cu intenția de a cunoaște românii din Ungaria.

În Ungaria primul popas l-au făcut la Giula și au participat la un program cultural din Centrul Cultural „Erkel Ferenc” al orașului. În continuare au vizitat capitala Ungariei, unde s-au întîlnit cu românii noștri din Capitală, și în fine au ajuns și la Seghedin. În Iugoslavia nu au mai putut ajunge, fiindcă tocmai atunci s-a dezlănțuit un război crîncen, ale cărui valuri se resimt și azi.

În grupul delegaților din Moldova a sosit la noi printre alte personalități semnificative, poetul **Nicolae Dabija** și **Grigore Vieru**.

Am făcut cunoștință cu ei și de atunci altcum le citețc poeziile, și caut mereu volumele lor. Îmi aduc aminte, ce speranțe aveam atunci! Și cît m-au întărit sufletește! Cum au găsit acești doi oameni uriași glasul țaranilor noștri! După spectacolul din Centrul Cultural, am înțeles că vorbim aceeași limbă numai că unii influențați de limba rusă, alții de limba maghiară... Dar atunci, acolo, gîndurile, sufletele noastre au rezonat la unison. Îmi aduc aminte: atunci am crezut că s-au deschis porțile și granițele, acum se întîlnește om cu om, român cu român... Și totul a încetat și tot

mai rar se întîlnește om cu om, român cu român.

Dar amintirile, cartea, poezia, cîntecul și eseu sînt la îndemînă și întotdeauna sînt gata să deschidă orizontul spre bine, printr-un cuvînt mut, dar întotdeauna înălțător.

De cîteva săptămîni aflăm pe rafturi cartea lui **Grigore Vieru** „Acum și în Veac”, editată de Editura LITERA. Cînd o răsfoiesc, de fiecare dată găsesc și descopăr din nou o poezie, un cîntec sau un eseu care mă liniștește, sau de care inima-m bate mai tare și lacrimile neatînse mi se preling pe obraz... Și aud cuvintele, glasul aparte al poetului:

„Iarba știe cum te cheamă
Steaua știe ce gîndești.”

Așa sîntem și la noi: dacă gîndurile te ating, atunci și sufletele radiază.

În aceste poezii scrise cu sînge și devotament de **Grigore Vieru**, poetul se apleacă în fața cititorului, mărește cerul și pămîntul, umple golul inelelor rotunde cu ochiul sclipitor al copiilor. Din întuneric răsare soarele pe care: „spice l-or înveli, Ramuri l-or coperi”, și

„Cîrînd
Va asfinți soarele
Și va avea îndureratul
Meu chip.
Ape îl vor sorbi,
Pămîntul l-o coperi”

Adîncime, mireasmă, „trezită în zori de-al păsări cîntec?”. Poeziile acestea cuprind universul, se nasc, trăiesc și mor... Și dacă le citim, vor învia a treia zi după Scripturi.

Șt. Oroian

O istorie vie

Am fost intoxicat în copilărie, ca toți copiii **Basarabiei** din acele timpuri, de filme, cărți și lecții despre pionierii care descoperă dușmanii puterii sovietice și spionii, devenind astfel eroi... Căpătasem un ochean și stăteam cu el pitit pe malul Prutului, așteptînd să vină spionii din Miorcanii lui **Ion Pillat**, căci de-acolo, de peste Prut, așa ni se spunea, puteau să vină... N-au mai venit. Veniseră cu mult mai tîrziu: veniseră **Creangă** și **Eminescu**, **Sadoveanu** și **Coșbuc**, **Rebreanu** și **Bлага**, **Arghezi** și **Bacovia**, **Bălcescu** și **Iorga**, **Stănescu** și **Sorescu**, iar în anii din urmă **Sofia Vicoveanca** și **Gheorghe Zamfir**, **Tudor Gheorghe** și **Dumitru Fărcaș**, **Teatrele Naționale** din Iași, București, Craiova – mari „spioni” fără de care dacă nu muream de foame, cu siguranță că am fi murit de întuneric.

• 1990

Citim în „Jurnalul unui jurnalist fără jurnal” de **Ion D. Sîrbu** că „unii savanți americani susțin că balenele care eșuează pe plajele din Florida, o fac din cauză că, printr-un accident, și-au pierdut simțul de orientare: în urechi le intră o ploșniță (cimex) minusculă, de apă, aceasta le strică „radarul” și, fatalmente, le împinge spre sinucidere.

Amănuntul cel mai îngrozitor în această foarte plauzibilă supoziție constă în faptul că numai șeful turmei de balene este pișcat de ploșniță. El își pierde bunul-simț de orientare, luînd-o spre moarte. Turma îl urmează din motive de instinct, fidelitate, disciplină.”

Ei bine, aflați că tot un fel de ploșniță a intrat și în urechea unor conducători ai Republicii Moldova. Și-aceia ploșniță nu este altceva decît ideologia bolșevică. Tragedia cea mare, însă, este că ploșnița s-a cuibărit și în urechea unei bune părți a populației românești din **Basarabia**. Destui români dintre **Nistru** și **Prut** afirmă că ei nu sunt români, ci moldoveni, că nu vorbesc românește, ci, vezi bine, moldovenește.

Armata a 15-a de ocupație – iată ce este falsul istoric denumit limba moldovenească. Vom fi liberi în măsura în care liberă va fi limba și istoria noastră, în măsura în care vom ști să le apărăm împotriva timpurilor atât de protivnice nouă.

1994

(Poezia și textele le publicăm din volumul **Grigore Vieru** „Acum și în Veac”)

Programul
MTV1 Az MTV
músora

5.50 Nap-kele 9.35 Bor és hatalom (sp. Sor.) 10.05 Mosoly-tár (ism.) 11.00 Provokáció 11.30 A szerelem jogán (brazil sor.) 12.00 Déli harangszó 13.05 Erdészház Falkenauuban (német sor.) 14.00 Patrin-Üzenet-Vörba 14.25 Domovina 15.00 Közvetítés a parlament üléséről 15.55 Délutáni rendelés 16.10 Indaba (francia sor.) 16.35 Kerge város (am. sor.) 17.00 Hírek 17.05 Euro-percek 17.10 „Engedjétek hozzám!” 17.20 Cimbora 17.45 Dörmögők kalandjai 17.55 Mixshow 18.20 A bestia (brazil sor.) 18.45 Körzeti híradók 19.00 A bestia (brazil sor.) 19.30 Híradó 20.00 Teljes biztonsággal (am. sor.) 20.45 Extrém sportok 21.00 Még ilyen! 22.00 Hírek 22.05 Aktuális 23.00 Kenő 23.05 Tűréshatár (dokumentumfilm) 23.35 Képujság.

Szeptember 14. hétfő

Szeptember 15. kedd

5.50 Nap-kele 9.30 Bor és hatalom (spanyol sor.) 10.20 Walt Disney bemutatja (ism.) 11.20 Válaszolunk... 11.30 A szerelem jogán (br. sor.) 12.00 Déli harangszó 13.05 Erdészház Falkenauuban (német sor.) 14.00 Slovenski utrinki 14.25 Unser Bildschirm 15.00 Közvetítés a parlament üléséről 15.55 Életjel 16.00 Gyorssegély 16.10 Indaba (francia sor.) 15.35 Kerge város (am. sor.) 17.00 Hírek 17.05 Katolikus krónika 17.25 Kisokos 17.45 Dörmögők kalandjai 17.55 Ki marad a végén? 18.20 A bestia (br. sor.) 18.45 Körzeti híradók 19.00 A bestia (br. sor.) 19.30 Híradó 20.00 Tattingers (am. sor.) 21.00 Kriminális 21.30 Telemázi 22.00 Hírek 22.05 Aktuális 22.25 Kenő 22.30 Publikum 23.00 MM 23.05 A páncélos visszatér (orosz film). 0.30 Bajnokok Ligája – előzetes 1.00 Képujság.

Szeptember 16. szerda

5.50 Nap-kele 9.30 Bor és hatalom (spanyol sor.) 10.10 Európai utas (ism.) 10.35 Zöldposta 11.00 Zöldpont 11.30 A szerelem jogán (br. sor.) 12.00 Déli harangszó 13.05 Erdészház Falkenauuban (német sor.) 14.00 Hrvatska kronika 14.25 Ecranul nostru 14.55 Mosoly-tár 15.50 Csellengők 15.55 Alfa szolgálat 16.10 Indaba (fr. sor.) 16.35 Kerge város (am. sor.) 17.00 Hírek 17.05 Építette a közösség 17.25 2x7 (ajánló-műsor) 17.55 21. Nemzetközi cirkuszfesztivál, Monte-Carlo 18.20 A bestia (br. sor.) 18.45 Körzeti híradók 19.00 A bestia (br. sor.) 19.30 Híradó 20.00 Kisváros (magyar sor.) 20.35 Bajnokok Ligája labdarúgós-mérkőzés 22.40 Hírek 22.45 Aktuális 23.05 Kenő 23.10 Telesport (összefoglaló) 23.45 A páncélos visszatér (orosz film) 1.00 Képujság.

Szeptember 17. csütörtök

5.50 Nap-kele 9.35 Bor és hatalom (spanyol sor.) 10.10 Segítőreim 10.25 A kaland bővületében (am. sor.) 11.30 A szerelem jogán (br. sor.) 12.00 Déli harangszó (német sorozat) 14.05 Együtt 14.55 Ez tiszta Hawaii 15.25 Népzenei magazin 15.50 Sorstárs 16.05A kaskadombi zsaru (judo) 17.00 Hírek 17.05 Gondolatok a szabad időről 17.25 Jövő-menő 17.45 A kockásfülű nyúl 17.55 21. Nemzetközi cirkuszfesztivál, Monte-Carlo 18.20 A bestia (br. sor.) 18.45 Körzeti híradók 19.00 A bestia (br. sor.) 19.30 Híradó 20.00 Tehetetlenül (dokumentumfilm) 21.45 Így készült: Martin Scorsese – Kundun (am. werkfilm) 22.00 Hírek 22.05 Aktuális 22.30 Kenő 23.35 Világkép 23.05 MM 23.10 Telesport: Labdarúgókupa-nap.

Szeptember 18. péntek

5.50 Nap-kele 9.35 Bor és hatalom (spanyol sor.) 10.10 Sebestyén Márta dalaiból 10.40 Azok a csodálatos állatok 11.00 Séták a Fertő-Hanság Nemzeti Parkban 11.30 A szerelem jogán (br. sor.) 12.00 Déli harangszó 13.05 Szenzáció (kanadai sor.) 14.00 A mi Charlie-nk (német sor.) 14.50 Körzeti magazinok 15.55 Fűben fában 16.25 Úrgammák (sci-fi sorozat) 16.55 Játék, határok nélkül (előzetes) 17.00 Hírek 17.05 Evgyűrűk 17.35 Téka 17.50 Ablak 18.45 Körzeti híradók 19.00 Família Kft. 19.30 Híradó 20.00 Visszatérés Edenbe (ausztrál sor.) 20.45 Tizenegy VOLT 21.00 Apropó 22.00 Hírek 22.05 Aktuális 22.25 Kenő 22.30 Mussolini és én, Galeazzo Ciano (olasz-francia-NSZK film) 23.30 A nyár meséje (fr. film).

Szeptember 19. szombat

5.50 Nap-kele 6.00 Híradó 6.10 Közlekedés 6.30 Hírek. Lapszemle 8.00 Jó reggelt adj, Istenem! 8.05 Rajzfilmsztárok parádéja 9.05 Fazonok 9.30 Zenegép 9.50 Mikrokozmosz 10.15 Szenvedélyek (olasz sor.) 11.05 Szerelmek Sant-Tropez-ban (francia sor.) 12.00 Déli harangszó 12.05 Hej, Rigó, Rigó... 12.35 Telesport: Medcor Open férfi teniszverseny 13.55 Vészhelyzet (am. sor.) 15.35 Gyilkosság három szölamra (angol film) 17.20 Játék határok nélkül (bemutató) 17.35 Utón 18.05 Nancite (angol sci-film, ism.) 19.00 Lottóshow 19.20 A jövő hét időjárása 19.30 Híradó 20.00 Így is, úgy is 21.00 Tökéletes katona (am. film) 22.45 Hölgyválasz 23.30 Gyilkos asszony (amerikai film).

Szeptember 20. vasárnap

7.20 Gazdaképző 7.45 Grüss dich! 8.00 „Így szól az Úr!” 8.05 Rajzfilmsztárok parádéja 9.00 EBU – Éhség 9.15 Zenegép 9.30 Püder 9.55 Telesport 11.00 Tévémagiszter 12.00 Déli harangszó 12.05 Szerencsepercek 12.30 Délidő 13.00 Családi napló 13.30 Telesport: Medcor Open férfi teniszverseny 15.05 Tranzit 15.35 Örömhír 16.00 Walt Disney bemutatja 17.00 Helló, világ! 17.45 Nevetett ma már? 18.00 Ön dönt! 19.00 A Hét 20.00 Játék határok nélkül 21.00 Szerelmek. A Radnóti Színház előadása.

Programul
TV2 A TV2
músora

6.00 Jó reggelt, Magyarország! 9.00 Csupa-csupa élet (ism.) 9.30 Kakuk! 10.00 Satóbbi 10.30 Szentanú 11.00 Gyökereink 11.30 A tudás titkai 12.00 Kulturális ajánló-műsor 12.30 Közvetlen ajánlat (br. sor.) 13.10 A következő áldozat (brazil sorozat) 14.00 Kedves nővérek 14.30 Kakuk! 15.05 Igazi szellemirtók 15.30 Szuperegér 16.00 Családi kötelékek (am. sor.) 16.30 Egy úr az úrból (amerikai sorozat) 17.00 Édes hármásban (fr. vígjátéksorozat) 17.30 Gazdagok és szépek (am. sor.) 18.00 Sunset Beach (amerikai sorozat) 19.00 Tények 19.30 Szerencsekerék 19.55 Életben maradtak 20.45 Stephanie (német sor.) 21.40 Mindent vagy semmit! 22.00 Jó estét, Magyarország! 23.00 Zsarublues (amerikai sorozat) 23.55 Satóbbi 0.20 Tények.

6.00 Jó reggelt, Magyarország! 9.00 Csupa-csupa élet (ism.) 9.30 Kakuk! 10.00 Satóbbi 10.30 Szentanú 11.00 Esély 11.30 Follow me 12.00 Színkép 12.30 Közvetlen ajánlat 13.10 A következő áldozat (brazil sor.) 14.00 Kedves nővérek (német sor.) 14.30 Kakuk! 15.05 Mila szupersztár 15.30 Szupermentegér 16.00 Családi kötelékek (am. sor.) 16.30 Egy úr az úrból (am. sor.) 17.00 Édes hármásban (fr. sor.) 17.30 Gazdagok és szépek (am. sor.) 18.00 Sunset Beach (amerikai sorozat) 19.00 Tények 19.30 Szerencsekerék 19.55 Herkules (am. sor.) 20.45 JAG – Becsületbeli ügyek (amerikai sor.) 21.40 Minden vagy semmit! 22.00 Jó estét, Magyarország! 23.00 Magnum (am. sor.) 24.00 Hozam 0.30 Satóbbi 0.55 Tények.

6.00 Jó reggel, Magyarország! 9.00 Csupa-csupa élet (német sor.) 9.30 Kakuk! 10.00 Satóbbi 10.30 Szentanú 11.00 Hűség az Isten 11.30 A tegnap csodái 12.00 Mozivarázs 12.30 Közvetlen ajánlat 13.10 A következő áldozat (brazil sor.) 14.00 Kedves nővérek (német sor.) 14.30 Kakuk! 15.00 Mila szupersztár 15.30 Szuperegér 16.00 Családi kötelékek (am. sor.) 16.30 Egy úr az úrból (am. sor.) 17.00 Édes hármásban (fr. sor.) 17.30 Gazdagok és szépek (am. sor.) 18.00 Mindent tudni akarok! 18.05 Sunset Beach (am. sor.) 19.00 Tények 19.30 Szerencsekerék 19.55 Azok a szép napok 20.45 A hegyi doktor (német sor.) 21.40 Mindent vagy semmit! 22.00 Jó estét, Magyarország! 23.00 Herkules (am. sor., ism.) 24.00 Ku@C (informatikai magazin) 0.30 Satóbbi 0.55 Tények.

6.00 Jó reggelt, Magyarország! 9.00 Csupa-csupa élet (német sor.) 9.30 Kakuk! 10.00 Satóbbi 10.30 Szentanú 11.00 Im-pulzus 11.30 Follow me 12.00 Festészet 12.30 Közvetlen ajánlat 13.10 A következő áldozat (br. sor.) 14.00 Kedves nővérek (német sor.) 14.30 Kakuk! 15.00 Mila szupersztár (japán rajzfilmsor.) 15.30 Szuperegér (am. rajzfilmsor.) 16.00 Családi kötelékek (am. sor.) 16.30 Egy úr az úrból (am. sor.) 17.00 Édes hármásban (fr. sor.) 17.30 Gazdagok és szépek (am. sor.) 18.00 Mindent tudni akarok! 18.05 Sunset Beach (am. sor.) 19.00 Tények 19.30 Szerencsekerék 19.55 Forró nyomon 20.45 Rex felügyelő (német-osztrák sor.) 21.40 Mindent vagy semmit! 22.00 Jó estét, Magyarország! 23.00 A Szuper csapat (am. sor.) 24.00 Magyarország holnap 0.30 Satóbbi 0.55 Tények.

6.00 Jó reggelt, Magyarország! 9.00 Csupa-csupa élet (német sor.) 9.30 Kakuk! 10.00 Satóbbi 10.30 Titokzatos természet 11.00 Nótaszó 11.30 Kuk@c 12.00 A festészet titkai 12.30 Közvetlen ajánlat 13.10 A következő áldozat (br. sor.) 14.00 Kedves nővérek (német sor.) 14.30 Kakuk! 15.00 Mila szupersztár (japán rajzfilmsor.) 15.30 Szuperegér (am. rajzfilmsor.) 16.00 Családi kötelékek (am. sor.) 16.30 Egy úr az úrból (am. sor.) 17.00 Édes hármásban (fr. sor.) 17.30 Gazdagok és szépek (am. sor.) 18.00 Mindent tudni akarok! 18.05 Sunset Beach (am. sor.) 19.00 Tények 19.30 Szerencsekerék 19.55 Dánidó 22.00 Jó estét, Magyarország! 22.45 Szeszélyes éjszakák 23.00 Első számú célpont (am. pszichothriller) 0.40 Playboyshow 1.05 Sportszenzációk 1.35 Satóbbi 2.00 Tények.

6.30 Könyvek könyve 6.55 Pizsamás banánok 7.30 Pufóka 7.55 Sandokan 8.35 Kutyavilág (rajzfilmek) 9.00 Partyzán 9.05 Így készült: Ryan közlegény megmentése 9.45 13 és 3/4 éves Adrien Mole titkos naplója (angol sor.) 10.30 Bajnokakadémia (ausztrál sor.) 11.00 Medison (kanadai sor.) 11.30 Top 10 12.00 Világjárók 12.30 Shingalanta (természetfilm-sor.) 13.00 Fő az éte! 13.05 A Duna (útfilm) 13.30 Klipösszeállítás 13.45 Családban marad (am. sor.) 14.15 Gyerekes szerelem (am. vígjáték) 15.55 Kastélyszálló (osztrák sorozat) 16.45 Miért éppen Alaszka? (am. sor.) 17.35 Kaméleon (am. sor.) 18.30 Szerencsekerék 19.00 Tények 19.30 Szerelmek első látásra 20.00 Robin Cook: Invázió (amerikai thriller) 21.40 Magánbeszélgetés (amerikai thriller) 23.40 Y-akták (kanadai sci-fi sor.) 24.00 Playboy (am. erotikus film).

6.30 Könyvek könyve 6.55 Homokvár csak gyerekeknek! 7.35 Mohó úr és bölcs kisasszonyok 8.00 Cápái és Cápéti 8.35 Igazi szellemirtók 9.00 Huckleberry Finn (am. sor.) 9.55 Szelek szárnyán (kanadai sor.) 10.45 Bebe kölykei (am. rajzfilm) 12.00 Mozivarázs 12.30 Nótaszó 13.00 Hűség az Isten (vallási magazin) 13.30 Kulturális ajánló 14.00 A TV2 és a Discovery Channel bemutatja: Galápagos 2 14.50 Szelek szárnyán (kanadai sor.) 15.40 Petrocelli (am. sor.) 16.30 A Szuper csapat (am. sor.) 17.30 Xena (am. sor.) 18.30 Tények 18.45 napló 19.30 Szerelmek első látásra! 20.00 Robin Cook: Invázió (amerikai thriller) 21.45 Gó! Gó!!! Gó!!! 22.45 Színkép 23.15 Ötödik pecsét (magyar film) 1.00 Napló.

Programul
RTL Klub RTL Klub
músora

6.30 Jó reggelt! 9.00 A farm, ahol élünk (amerikai sor., ism.) 9.55 Rajzfilm Klub (ism.) 11.10 Klip Klub (ism.) 11.30 Az első csók (fr. sor., ism.) 12.05 Acapulco akciósorozat (am. sor., ism.) 12.55 Meri vagy nem meri? 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Recept Klub 13.30 Megveszem ezt a nőt! (mex. sor.) 14.20 Klip Klub 14.40 Rajzfilm Klub 15.55 Sweet Valley (am. sor.) 16.20 Az első csók (fr. sor.) 16.45 A farm, ahol élünk (am. sor.) 17.35 100-ból egy 18.05 Meri vagy nem meri? 18.10 Acapulco akciósorozat (am. sor.) 18.55 Meri vagy nem meri? 19.00 Híradó 19.30 Fókusz 20.00 Életveszélyben 21.00 Neve: Senki (am. sor.) 21.50 MMM (Mi, Mennyi, Miért?) 22.50 Híradó 23.05 Zsaruzsenik (német sor.) 23.55 Kettős bevetés (német sor.) 0.45 Fókusz (ism.).

6.30 Jó reggelt! 9.00 A farm, ahol élünk (am. sor., ism.) 9.55 Rajzfilm Klub (ism.) 11.10 Klip Klub (ism.) 11.30 Az első csók (fr. sor., ism.) 12.05 Acapulco akciósorozat (am. sor., ism.) 12.55 Meri vagy nem meri? 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Recept Klub 13.30 Megveszem ezt a nőt! (mexikói sor.) 14.20 Klip Klub 14.40 Rajzfilm Klub 15.55 Sweet Valley (am. sor.) 16.20 Az első csók (francia filmsor.) 16.45 A farm, ahol élünk (am. filmsorozat) 17.35 100-ból egy 18.00 Meri vagy nem meri? 18.05 Acapulco akciósorozat (am. sorozat) 18.55 Meri vagy nem meri? 19.00 Híradó 19.30 Fókusz 20.00 Életveszélyben 21.00 Neve: Senki (am. sor.) 21.50 MMM (Mi, Mennyi, Miért?) 22.50 Híradó 23.05 Zsaruzsenik (német sor.) 23.55 Kettős bevetés (német sor.) 0.45 Fókusz (ism.).

6.30 Jó reggelt! 9.00 A farm, ahol élünk (am. sor., ism.) 9.55 Rajzfilm Klub (ism.) 11.10 Klip Klub (ism.) 11.30 Az első csók (fr. sor., ism.) 12.05 Acapulco akciósorozat (am. sorozat, ism.) 12.55 Meri vagy nem meri? 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Recept Klub 13.30 Megveszem ezt a nőt! (mexikói sorozat) 14.20 Klip Klub 14.40 Rajzfilm Klub 15.55 Sweet Valley (am. sor.) 16.10 Az első csók (francia sorozat) 16.45 A farm, ahol élünk (am. sor.) 17.35 100-ból egy 18.05 Meri vagy nem meri? 18.10 Acapulco akciósorozat (am. sor.) 18.55 Meri vagy nem meri? 18.55 Meri vagy nem meri? 19.00 Híradó 19.30 Fókusz 20.00 Cobra 11 (német sor.) 20.55 Brooklyn South (am. sor.) 21.45 Híradó 22.00 Kész átverés (ism.) 22.30 A kapcsoló (am. film) 0.05 Fókusz (ism.).

6.30 Jó reggelt! 9.00 A farm, ahol élünk (am. sor., ism.) 9.55 Rajzfilm Klub (ism.) 11.10 Klip Klub (ism.) 11.30 Az első csók (fr. sor. ism.) 12.05 Acapulco akciósorozat (am. sor., ism.) 12.55 Meri vagy nem meri? 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Recept Klub 13.30 Megveszem ezt a nőt! (mexikói sor.) 14.20 Klip Klub 14.40 Rajzfilm Klub 15.55 Sweet Valley 16.20 Az első csók (fr. sorozat) 16.45 A farm, ahol élünk (am. sor.) 17.35 100-ból egy 18.05 Meri vagy nem meri? 18.10 Acapulco akciósorozat (am. sor.) 18.55 Meri vagy nem meri? 19.00 Híradó 19.30 Fókusz 20.00 Kódneve: Delilah (am. akciófilm) 21.30 Fekete vipera (angol sor.) 22.05 Megdöbbentő világ (riporterek klubja) 23.05 Híradó 23.20 MMM (ism.) 0.20 Fókusz (ism.).

6.30 Jó reggelt! 9.00 A farm, ahol élünk (am. sor., ism.) 9.55 Rajzfilm Klub (ism.) 11.10 Klip Klub (ism.) 11.30 Az első csók (fr. sorozat, ism.) 12.05 Acapulco akciósorozat (am. sorozat, ism.) 12.55 Meri vagy nem meri? 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Recept Klub 13.30 Megveszem ezt a nőt! (mexikói sor.) 14.20 Klip Klub 14.40 Rajzfilm Klub 15.55 Sweet Valley 16.20 Az első csók (fr. filmsorozat) 16.45 A farm, ahol élünk (am. filmsorozat) 17.35 100-ból egy 18.05 Meri vagy nem meri? 18.10 Acapulco akciósorozat (am. filmsorozat) 18.55 Meri vagy nem meri? 19.00 Híradó 19.30 Fókusz 20.00 Szemérmellen szerencse (amerikai vígjáték) 21.50 X-látogatók (am. sci-fi) 23.25 Híradó 23.40 RTL Night Klub 1.05 Fókusz (ism.).

7.00 Kölyökklub 11.05 Úrapu (amerikai sorozat) 11.30 Enid Blyton kalandfilmsorozat (amerikai sorozat) 12.00 Bibliái kalandok 12.30 Széam, tárlj! (magyar film) 13.00 Hírek 13.10 Legenda a nyulpapirkásról (magyar film) 14.40 Csörre töltve 15.35 Bravo Tv (ifjúsági magazin) 17.30 Kedvenc (kisállattartók magazinja) 18.00 ZenEsz 18.30 Fókusz plusz 19.00 Híradó 19.30 Kész átverés (kandi kamera) 20.00 Kincs, ami nincs (olasz vígjáték) 21.50 RTL Sport Klub 23.00 Híradó 23.15 Gyerekjáték 3. (amerikai horror) 0.45 Fókusz plusz (ism.).

7.00 Kölyökklub 11.05 Úrapu (amerikai sorozat) 11.30 Enid Blyton kalandfilmsorozat (am. sor.) 12.00 A Dunánál... (nemetiségi magazin) 12.30 Antenna 13.00 Hírek 13.10 Van Diemen földje (dokumentumfilm) 13.55 Életveszélyben (ism.) 14.50 Knight Rider (amerikai sorozat) 15.45 A pofon (francia film) 17.20 Kész átverés (ism.) 17.45 RTL Klub Road Show 18.00 ZenEsz 18.30 Dóra mozija 19.00 Híradó 19.30 Csi! (szórakoztató műsor) 20.00 Piszkos alku (amerikai akciófilm) 21.50 Pusszantalak, drágám! (am. sor.) 22.25 Esti mesék 23.20 Híradó 23.35 Országház 0.05 Van Diemen földje (dokumentumfilm, ism.).

Programul
TV Románia A Román
TV músora

11.00 TVR Info 11.05 Universul cunoașterii (R) 12.00 Serial (R). Natacha 13.00 TVR Info 13.10 Serial. Santa Barbara 14.00 Dosarele istoriei 15.00 Emisiune în limba maghiară 16.30 Scena 17.00 TVR Info 17.10 Serial. Hollyoaks 17.35 Serial. Stăpînul lumii 18.00 Serial. Sunset Beach 18.50 Agenda Festivalului Internațional „George Enescu” 18.55 Doar o vorbă „săt-i” mai spun! 19.00 Jurnal 20.00 Serial. Justiție militară 20.50 Serial. Nimic sfînt 21.45 Jurnal de noapte 22.00 Repriza a treia 23.00 Înfrînirea de la miezul nopții.

5.00 România, ora 5 fix! 7.30 Desene animate (R) 8.00 TVR Cluj-Napoca 9.00 TVR Info 9.05 TVR Iași 10.00 TVR Timișoara 11.00 TVR Info 11.05 Credo (R) 12.00 Serial (R). Natacha 13.00 Info TVR 13.10 Dragoste sau foc de baie 14.00 Emisiune pentru persoane cu handicap 14.30 Arhive românești (R) 15.00 Emisiune în limba maghiară 16.00 Desene animate 16.30 In flagrant 17.00 TVR Info 17.10 Serial. Hollyoaks 17.35 Serial. Stăpînul lumii 18.00 Serial. Sunset Beach 18.50 Agenda Festivalului Internațional „George Enescu” 18.55 Doar o vorbă „săt-i” mai spun! 19.00 Jurnal 19.30 Festivalul Internațional „George Enescu” 20.45 Telecinemateca. Biblia – Iacov 22.30 Jurnalul de noapte 22.45 Avocatul poporului 23.45 Dans în noapte.

5.00 România, ora 5 fix! 7.30 Desene animate (R) 8.00 TVR Cluj-Napoca 9.00 TVR Info 9.05 TVR Iași 10.00 TVR Timișoara 11.00 TVR Info 11.05 Sensul tranziției (R) 12.00 Serial (R). Natacha 13.00 TVR Info 13.10 Dragoste sau foc de baie (II) 14.00 Tradiții 14.30 Pro Patria 15.30 Tribuna partidelor parlamentare 16.00 Desene animate 16.30 Medicina pentru toți 17.00 TVR Info 17.10 Serial. Hollyoaks 17.35 Serial. Stăpînul lumii 18.00 Serial. Sunset Beach 18.50 Agenda Festivalului Internațional „George Enescu” 18.55 Doar o vorbă „săt-i” mai spun! 19.00 Jurnal 19.30 Festivalul Internațional „George Enescu” 22.30 Football: Real Madrid-Internationale Milano 22.40 Jurnalul de noapte 23.55 Cultura în lume. 23.20 Football: Juventus Torino-Galatasaray Istanbul.

5.00 România, ora 5 fix! 7.30 Desene animate (R) 8.00 TVR Cluj-Napoca 9.00 TVR Info 9.05 TVR Iași 10.00 TVR Timișoara 11.00 TVR Info 11.05 Pentru dv. „doamnă” 12.00 Serial (R). Natacha 13.00 TVR Info 13.10 Serial. Santa Barbara 14.00 Dialog 14.30 Eclesiașt '98 15.00 Convițuiri 16.00 Desene animate 16.30 Timpul Europei 17.00 TVR Info 17.10 Serial. Hollyoaks 17.35 Serial. Stăpînul lumii 18.00 Serial. Sunset Beach 18.45 Rezultatele tragerilor Super Loto 5/40 și Expres 18.50 Agenda Festivalului Internațional „George Enescu” 18.55 Doar o vorbă „săt-i” mai spun! 19.00 Jurnal 20.00 Serial: Freud 21.00 Reflectii rutiere 21.10 Cu ochi'n 4 21.50 Jurnalul de noapte 22.00 Festivalul Internațional „George Enescu” 23.15 Pariul Trio 23.20 Bank-Note 23.50 Magazin muzical-umoristic.

5.00 România, ora 5 fix! 7.30 Desene animate (R) 8.00 TVR Cluj-Napoca 9.00 TVR Info 9.05 TVR Iași 10.00 TVR Timișoara 11.00 TVR Info 11.05 De la lume adunate... 11.30 Convițuiri 12.00 Serial (R). Natacha 13.00 TVR Info 13.10 Serial. Santa Barbara 14.00 Ecoturism 14.30 Emisiune în limba germană 16.00 Portret în oglindă 16.30 Mapamond 17.00 TVR Info 17.10 Desene animate 18.00 Serial. Sunset Beach 18.50 Agenda Festivalului Internațional „George Enescu” 18.55 Doar o vorbă „săt-i” mai spun! 19.00 Jurnal 20.00 Film. Defect înuziat 21.45 Jurnalul de noapte 22.00 Festivalul Internațional „George Enescu” 23.15 Cinematograful de noapte: Fără scăpare.

6.00 Bună dimineața, de la Iași! 7.30 Alfa și Omega 8.00 TVR Info 8.05 Șapte note fermecate! 9.05 Serial. Anna balerina 10.00 Dialoguri fără frontiere 11.30 Ordinea publică 12.00 A doua alfabetizare 12.30 Ecranul 13.00 Info-Magazin 13.30 Video-Magazin 15.30 Desene animate 15.55 Serial. SF Star Trec 16.45 Serial. Echipa de intervenție 17.35 Serial. Sabrina, vrăjitoarea la 60 ani 18.00 Teleenciclopedia 18.50 Agenda Festivalului Internațional „George Enescu” 18.55 Doar o vorbă „săt-i” mai spun! 19.00 Jurnal 19.30 Festivalul Internațional „George Enescu” 21.30 TVR Info 21.35 Filmele secolului – Colectia Warner 23.05 Hochei pe gheață.

6.00 Bună dimineața de la Cluj-Napoca! 7.30 Lumină din lumină 8.00 TVR Info 8.05 Desene animate 9.00 Merg pe mîna ta! 9.45 Biserica satului 10.00 Viața satului 12.00 Tezaur folcloric 13.00 Info-Magazin 13.30 Video-Magazin 14.05 Robingo 14.45 Super Gol Show 15.30 Desene animate 15.55 Football: Universitatea Craiova-Dinamo 17.55 Doar o vorbă „săt-i” mai spun! 18.00 Jurnal 18.30 Agenda Festivalului Internațional „George Enescu” 20.45 Film. Pistolul din poșeta lui Betty Lou 22.15 TVR Info 22.20 Serial. D-na King, agent secret 23.10 Pariul Trio 23.15 Football mondial 1998.

Luni, 14 septembrie

Marti, 15 septembrie

Miercuri, 16 septembrie

Joi, 17 septembrie

Vineri, 18 septembrie

Sambata, 19 septembrie

Duminică, 20 septembrie

Rezultate din campionatul de fotbal al Ungariei

Divizia II (NB II)
Kiskőrösi FC—Giula 0-1
Divizia III (NB III)
Bátania—Mezőberényi FC 1-0
Seria I. a jud. Bichiş
Micherechi—Doboz 7-0
Csabacsúd—Aletea 3-2

Meci de fotbal amical

Iubitorii fotbalului din Micherechi au putut urmări în săptămâna trecută o interesantă partidă amicală, care s-a disputat la inițiativa clubului *Békéscsaba FC Előre*, care a invitat echipa din Micherechi pentru a juca un meci amical în reședința județeană. Însă ținându-se cont de faptul că foarte mulți suporterii din Micherechi ar fi dorit să urmărească meciul, organizatorii au modificat locul.

Astfel, și timpul fiind optim, partida s-a desfășurat într-o zi de toamnă frumoasă, însoțită, rezultatul final fiind de 3:2 pentru echipa din Békéscsaba. Mai jos publicăm o fotografie a echipei din Micherechi precum și câteva rânduri adresate cititorilor noștri de către antrenorul *József Pásztor* și antrenorul secund *Silviu Iorgulescu*.

Gheorghe Dulău

Foto: T. Juhász

Recordurile noastre ... fiziologice

„Trup și suflet” – de câte ori nu repetăm zi de zi această formulă... Deși cunoaștem încă foarte puține despre amândouă. De exemplu, știți că

30000 de atâtea ori pe zi un om expiră și expiră suficient aer pentru a umfla 50 de bărci pneumatice care să poată transporta câte două persoane fiecare.

100800 de atâtea ori bate inima unui om pe zi. Cu sângele care trece astfel prin inimă s-ar putea umple 170 de căzi de baie.

300 milioane este numărul spermatozoizilor produși de un bărbat pe zi. Teoretic vorbind, ar fi suficienți 23 de bărbați și de o zi întreagă pentru a putea reproduce întreaga populație a globului.

780 de kilometri de barbă cresc zilnic pe fețele tuturor bărbaților lumii. Timpul total necesar raderii lor este de 30000 de ani!

1,5 zile ar putea rămâne aprinsă o mică lampă folosind doar căldura emisă de corpul uman.

1000000 de celule este media pierdută de epiderma umană la fiecare 40 de minute. Cât să umpli o casă cu 4 etaje.

Magazinul Nyisztor din centrul comunei Micherechi

Vă așteaptă cu un sortiment bogat de produse alimentare la prețuri accesibile.

Tot aici se pot procura folii din polietilenă și material plastic la prețuri convenabile.

Așteptăm cumpărătorii noștri la adresa:

Micherechi, str. Kossuth nr. 105.
Tel.: (66) 375-038

Foto: A. R. Repisky

„Cucuruz cu frunza-n sus”

RECORDURI HOLLYWOOD-IENE!

Seismul atât de mediatizat din familia Bruce Willis—Demi Moore a fost contracarat de mass-media prin rememorarea cuplurilor de staruri care au rezistat în timp... mai mult de câteva luni, de un an, maximum doi, cum se întâmplă în cele mai multe cazuri cînd e vorba de vedete care se hotărăsc să-și unească destinele prin căsătorie. Iată câteva dintre cuplurile aflate încă în top.

Lauren Bacall și Humphrey Bogart

Iubirea lor reprezintă unul dintre marile mituri hollywood-iene și se pare că în acest caz legenda nu s-a îndepărtat prea mult de realitate. Se spune că primul lor sărut a fost „un act artistic”, interpretat așadar o scenă de dragoste în „Portul groazei” (1944). S-au căsătorit, au avut doi copii, au mai jucat împreună în alte cinci filme și pasiunea lor a rămas la fel de intensă, deși Humphrey nu era bărbatul cel mai lipsit de păcate din lume, iar modul său de a-și trăi viața nu era cel mai liniștit. Bolnav și totuși rob al alcoolului, Humphrey Bogart moare în 1957, sub privirea plină de înțelegere a soției sale.

Nicole Kidman și Tom Cruise

S-au căsătorit în 1990 și și-au mărit familia destul de repede adoptînd doi copii, pe Isabella Jane și pe Conor Anthony. Cuplul este adesea ținta presei de scandal care nu le iartă buna înțelegere și aerul lor de complicitate. Încearcă să arunce asupra frumoasei Nicole tentative de infidelitate, în timp ce pe Tom Cruise îl înscriu, ca din întâmplare, pe diverse liste ale homosexualilor. Totuși, pînă acum, familia lor a rezistat.

Kim Basinger și Alec Baldwin

Era în 1991 cînd cei doi s-au înțeles la turnarea filmului „Cîntăreața și miliardarul”, ca protagoniști ai unui cuplu de îndrăgostiți. Se spune că n-au avut nevoie nici de talent, nici de repetiții pentru a interpreta cu pasiune și tandrețe scenele de dragoste. Se aflau deja, amîndoi, pe tărîmul iubirii. Doi ani mai tîrziu, se căsătoreau pe o plajă din Long Island. În 1995 frumoasa Kim a născut o fetiță, pe Ireland Eliesse. Lumea a observat imediat un declin al celor doi actori pe plan profesional, erau concentrați în primul rînd pe viața lor de familie. Anul trecut, Kim a revenit pe platourile de filmare, mai sigură pe sine și cu o nouă filozofie, asupra vieții. Rezultatele s-au observat ușor și în evoluția carierei sale artistice, dovadă premiul Oscar pentru cea mai bună actriță într-un rol secundar („L. A. Confidential”). E momentul, gîndesc acum cei doi actori, să-i ofere răsfațatei lor fetițe un frate.

Pentru
cititorii ziarului
Foaia Românească
cu respect,
Silviu Iorgulescu
Pásztor József

ÎN LIMBA MATERNĂ – emisiune radiofonică în limba română

14 SEPTEMBRIE, LUNI (redactor: Eva Iova)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.40 Evenimente calendaristice 10.45 Emisiune religioasă preluată de la Radio Vocea Evangheliei 11.30 Buletin informativ, date meteo 11.40 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

15 SEPTEMBRIE, MARȚI (redactor: Ana Cioca)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.40 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30 Buletin informativ, date meteo 11.40 Personalități celebre în universalitate – rubrica Eleni Munteanu 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

16 SEPTEMBRIE, MIERCURI (redactor: Adam Bauer)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Sport – rubrica lui Adam Bauer 11.53 Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

17 SEPTEMBRIE, JOI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 11.00 Reportaje, interviuri: din viața românilor din Ungaria 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Nota săptămîinii de Edda Illyés 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

18 SEPTEMBRIE, VINERI (redactor: Iulia Kaupert)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.20 Românii din Voivodina – relatează Cornel Mata din Virșeț 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.45 Revista presei „Foaia românească” 11.47

Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.50 Știri din România – relatează Simona Pele din Timișoara 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

19 SEPTEMBRIE, SÎMBĂTĂ (redactor: Ana Cioca)

14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40 Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.45 „Party Time” – emisiune muzicală pentru tîneret 15.00 „Pe undele Europei” – emisiune realizată în studiourile din Timișoara și Seghedin 15.55 Încheiere.

20 SEPTEMBRIE, DUMINICĂ (redactor: Ana Cioca)

14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.20 Retrospectiva săptămîinii (spicuri din interviurile, reportajele difuzate în cursul săptămîinii) 15.20 Sinteza evenimentelor săptămîinii – program informativ preluat de la Radio Budapesta 15.55 Încheiere.

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relatări din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale. Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Avanspremiera Ecranul nostru 13 septembrie 1998 ora 6.00 MTV2

Emisiunea românească a Televiziunii Maghiare din această săptămîna va avea ca temă viața comunităților noastre baptiste. După un scurt buletin de știri, veți vedea un film realizat la sărbătoarea de aniversare a 80 de ani de la înființarea fanfarei Adunării Baptiste din Chitighaz, apoi veți fi călăuziți la Micherechi, unde comunitatea baptistă din loc s-a înmulțit cu 11 noi membri.

Prezentator și realizator: Ștefan Crăsta Redactor-știri: Eva Iova

FM 92,1 STEREO

RADIO VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

5.00–5.30 Actualități BBC 5.30–7.00 Bună dimineața 7.00–7.20 Știri locale 7.30–8.30 Muzică și meditații biblice 8.30–9.30 Predică 9.30–11.00 Lecturi biblice, știri, mesaje creștine și muzică 11.00–12.00 Divina armonie 12.00–13.00 Răspundem ascultătorilor 13.00–13.30 Actualități BBC 13.30–15.00 Lecturi biblice, meditații biblice, muzică 15.00–16.00 Știri, mesaje creștine, muzică 16.00–17.00 Știri, mesaje creștine, muzică 17.00–17.45 Actualități BBC 17.45–18.00 Anunțuri și reclame 18.00–18.45 Reluare: Predică 18.45–19.10 Emisiune pentru copii 19.10–19.30 Muzică 19.30–20.00 Cu brațele deschise 20.00–20.30 Actualități BBC 20.30–21.00 Cartea pe unde radio 21.00–22.00 Emisiune de viață spirituală 22.00–23.00 Predică 23.00–5.00 Nocturna R.V.E. (muzică, meditații biblice, mesaje creștine, lecturi biblice)

RADIO VOCEA EVANGHELIEI PENTRU EUROPA

SW 49 m, zilnic 18.00–18.45
MW 1395 kHz, luni, marți 21.15–21.30

ORTODOXIA

Supliment al săptămânalului **Foia** românească

Anul I Nr. 9.

septembrie 1998

Reuniunea internațională „Oameni și religii” la București

Rugăciuni din România pentru pacea lumii

Recent, la București, și-a încheiat lucrările ultima mare manifestare ecumenică a acestui secol. A XII-a Reuniune internațională „Oameni și religii”, desfășurată pentru prima dată pe pământ ortodox, a strâns la un loc 800 de preoți și teologi reprezentând toate marile religii. Ceremonia de închidere a reuniunii s-a desfășurat în Piața Universității, unde s-au strâns peste 5000 de oameni. Aici, de la o tribună, președintele Constantinescu și Prea Fericitul Părinte Teoctist au ținut cuvântări.

Cuvântul Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist

Domnule Președinte al României, Prea Fericți Părinți Patriarhi și Întâistătorii Eminențele și Excelențele Voastre, Înalt Prea Sfințiți Părinți, Domnule Președinte al Comunității Sant'Egidio, Onorați Oaspeți, veniți din diferite colțuri ale lumii,
Distinsă adunare,

În lumina iubirii lui Dumnezeu și a cuvântului sfânt: „vino și vezi” (Ioan 4, 6), Bucureștiul a găzduit cea de-a XII-a Reuniune Internațională „Oameni și Religii”, desfășurată sub semnul Păcii ca nume al lui Dumnezeu. „El este pacea noastră” zice Scriptura (Efes. 2, 14). Aceste trei zile de împreună-reflecție au scos în evidență rolul religiilor lumii în slujirea vocației pentru pace și necesitatea cooperării în găsirea răspunsurilor drepte la problemele ce frământă umanitatea.

Cele trăite de noi în acest scurt răstimp ne-au arătat că pacea și dreptatea sunt cu putință. În această strădanie, credința în Dumnezeu, manifestată în spiritul de jertfă întru slujirea aproapelui și în viața de rugăciune, devine piatra cea din capul unghiului fără de care nimic nu se poate zidi. Fără rugăciune continuă către Domnul păcii (Isaia 9, 5) și fără pacea în Dumnezeu nu putem experia acest dar sfânt al păcii între oameni. În acest înțeles, un mare grăitor de Dumnezeu spune: „nu poți dobândi experiența păcii lui Dumnezeu, numai pentru faptul că vorbești sau te gândești la ea”. Pacea lui Dumnezeu o trăim mai întâi în ființa noastră și de aici ea se răspândește în familie, în comunitatea națiunii proprii și a întregii umanități. „Sfințește-te pe tine însuși și mulți se vor mântui în jurul tău”, spunea un Părinte al Bisericii.

Distinsă Adunare,

Mileniul nostru a început prin sfârșirea unității Bisericii lui Hristos. Sfârșitul aceluiași mileniu este marcat de apariția preocupărilor de dialog pe multe căi

pentru refacerea unității pierdute. Marele merit al acestor căutări este circulația valorilor creștine, specifice Bisericii, prin cunoaștere, dialog și combaterea prozelitismului. Creștinismul apusean cunoaște mai bine spiritualitatea ortodoxă: liturghia, rugăciunea, icoana, monahismul, iar creștinismul răsăritean cunoaște mai bine rolul misiunii sociale, a Bisericii. Reuniunea de acum arată că și între creștinism și celelalte vechi religii s-au înfiripat legături pline de nădejde.

Paralel cu acestea, din nefericire, anumite concepții și curente dezbină și dezorientează viața umană și așa expusă atâtor riscuri provenite din egoism, din decăderea morală, din lipsa iubirii. În acest domeniu, remarcăm adesea și prezența unor tendințe sincretiste, aduc atingere diferențelor specifice. Exclusivismul, în diferitele lui forme, face de asemenea, multe victime. Se înțelege prea puțin că identitatea proprie se menține și se întărește și prin atitudinea de respect față de identitate, celuilalt, ceea ce, bineînțeles, nu exclude libertatea de conștiință.

Lumea de astăzi se află în continuare supusă egoismului, setei de îmbogățire în dauna semenului, nesocotindu-se, de asemenea, starea de sărăcie și de suferință în care se găsesc mulți semeni ai noștri. Războiul face victime în multe părți ale planetei. De aceea, avem nevoie mai mult ca oricând de a ne cunoaște, de a ne apropia unii de alții, de a ne îmbogăți sufletește unii pe alții. Este tocmai ceea ce s-a urmărit prin organizarea la București a acestei întruniri.

Dumnezeu să ne lumineze calea ca, neuitând nici sărăcia, nici marea criză ecologică, nici, mai ales pe cea morală, să căutăm a lucra spre descoperirea prezenței Duhului lui Dumnezeu în creație și care „nu este absent din nici o făptură” (Sf. Maxim Mărturisitorul). Prin aceasta lumea poate să fie transfigurată într-un „cer nou și pământ nou”, cum spune Scriptura (Apocalipsa 21, 1). În acest scop, suntem datori să ne intensificăm rugăciunea și iubirea dintre noi, pentru ca zidirea care suferă, așteptând eliberarea din robia stricăciunii, să ajungă la „libertatea mării fiilor lui Dumnezeu” (Rom. 8, 21) prin căutarea păcii cu Dumnezeu, cu semenii, dar și cu toată făptura.

Dăm slavă lui Dumnezeu pentru toate, la încheierea acestei reuniuni! În numele clerului și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române, cât și în numele participanților Bisericii Ortodoxe care ne-au însoțit în acest demers spiritual de rugăciune, de reflexie și de apel.

Vă mulțumim tuturor și înălțăm cele mai alese gânduri de rugă către Bunul Dumnezeu, ca El să reverse harul și iubirea Sa în sufletele tuturor participanților, spre a fi pretutindeni vestitorii păcii și a adevări, prin aceasta, că sunt fiii lui Dumnezeu. (Matei, 5, 9).

Pacea lui Dumnezeu să fie cu noi, cu toți! Amin.

Teoctist

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

MEDITAȚIE

„El este bun și cu cei mulțumitori și cu cei răi.” (Luca 6:35)

Una din cele mai mari frumuseți ale Bibliei este faptul că ea nu cuprinde două versete.

În primul rînd, nu vei găsi în Biblie nici un verset în care Isus să întrebe: „Ce păcate ai făcut? Cîte? În ce împrejurări? Cu cine? Spune-mi dacă au fost scuzabile, abateri mărunte sau crime uriașe.”

Dimpotrivă, Biblia ni-l prezintă pe Isus care mergea de la unul la altul, spunându-le „Fruntea sus, fiule; fii fericiți, fiică; păcatele ți-au fost iertate” și fără a întreba ce păcate fuseseră. Și nu te întreabă nici despre trecutul tău.

În al doilea rînd, nu există nici un loc în Biblie, în care cineva să se fi scuzat sau să-și fi cerut iertare de la Isus.

După Cina de Taină, toți apostolii, cu excepția a lui Ioan, fugiseră; Petru se lepădase. După Înviere, cînd s-au întîlnit cu Isus, ar fi fost frumos să-i spună: „Ne pare rău.”

Dar n-au făcut. Aceasta pentru că oricine se uită în ochii lui Isus citește în ei atîta înțelegere și dragoste încît poate fi sigur dinainte că „El iartă tot.”

Hristos dorește mîntuirea mea mai mult decît o doresc eu mie. El mă vrea în cer mai mult decît vreau eu să ajung acolo. Dumnezeu aleargă după noi cu binecuvîntările Sale.

Bizuie-te pe aceste două versete din Biblie. Crede că El nu-ți va pomeni niciînd păcatele trecute și că dorința Lui cea mai înaltă este să te ierte.

Dumnezeu să-i ierte și să-i odihnească

Nebănuite sînt căile Domnului, capricioase sînt zilele pe care ni le dăruiește. După ce luna august a adus zile de căldură caniculară, luna septembrie se dovedește schimbătoare, cînd cu zile de vară tîrzie, cînd de toamnă, punînd la încercare organismul omului. În această climă extremă, mulți confrăți de-ai noștri „se duc”, părăsind lumea aceasta, unul după altul, oameni bătrîni sau bolnavi.

În rîndul acestora din urmă regretăm și pierderea a doi români din Micherechi, care au slujit cu inimă și devotament cauza noastră.

Soția lui Ioan Netea, născută Ana Trifa, a fost membră fondatoare a ansamblului folcloric din Micherechi, iar Teodor Czirle a fost, la fel, un adevărat iubitor și devotat sol al dansului din Micherechi, între anii 1950-60.

Pămîntul de toamnă primește trupurile celor doi consăteni iubiți, familiile îi însoțesc pe calea fără de întoarcere cu inimile îndurerate, iar cei care i-au cunoscut, cu sufletele îndoliate.

Să le fie țărîna ușoară și pomenirea veșnică!

†Teodor Czirle
(1942-1998)

†Ana Netea n. Trifa
(1932-1998)

Din izvoarele descoperirii Dumnezeiești

... Domnul a învățat că trebuie să socotim aproapele nostru pe orice om. De altfel lucrul acesta este foarte greu de izbutit și este nevoie de multă grijă, pentru ca să nu vătămăm nici cu lucrurile mici, dar nici cu cele mari pe aproapele nostru. Să nu-l vătămăm nici în cuvînt, să nu ne arătăm lipsiți față de el în nici una din îndatoririle noastre, să nu-i voim răul și nici să fim invidioși față de bunăstarea aproapelui nostru.

...Precum trupul are cinci simțuri: vederea, auzul, gustul, mirosul și pipăitul, așa și sufletul are același număr de cinci simțuri: mințea, rațiunea, simțirea înțelegătoare, cunoștința și știința. Ele se adună în trei lucrări ale sufletului: mințea, rațiunea și simțirea. Prin mințea primim înțelesurile; prin judecată țîlcuirile; iar prin simțire chipurile cunoștinței și gîndurile dumnezeiești.

Nașterea Sfintei Fecioare

(Sfinta Marie-Mică)

Cununa sărbătorilor bisericești începe cu o sărbătoare: *Nașterea Maicii Domnului* (8 septembrie) și se încheie tot cu o sărbătoare închinată Sf. Fecioare, *Adormirea Maicii Domnului* (15 august). Această rînduială are tîlcul ei, pecetea ei, în istoria mîntuirii neamului omenesc. Sf. Fecioară Maria a fost aleasa cerului pentru Dumnezeu, doamna și împărăteasa îngerilor, pentru lumea nevăzută, cununa Bisericii și mama creștinilor.

Nașterea ei deschide drumul mîntuirii neamului omenesc. În Palestina de altădată, în orașul Nazaret trăiau părinții Sfintei Fecioare care proveneau din alese seminții ale poporului evreu. Ioachim e din seminția lui Iuda prin David, iar Ana din seminția lui Levi, prin neamul lui Aroon. Această familie era dreaptă, plină de evlavie, cu frică de Dumnezeu, de neam ales și împărătesc. Ei aveau de toate, doar le lipsea binecuvîntarea cerului: nu aveau copii.

Aveau conștiința micimii în fața lui Dumnezeu, care zicea: „*Blestemat este cel ce nu are sămînță în Sion și nu are urmași în Ierusalim*”. Iar stingerea neamului era considerată blestem și coborîre în iad.

De la asemenea oameni nimeni nu putea primi hrană, iar în templu nu erau lăsați să intre. Venind și ei în Ierusalim, au vrut să dea și ei jertfă lui Dumnezeu, dar au fost înfrunțați de arhiereul Isahar, care cu vorbe grele i-a muștrat, spunîndu-le că se află sub blestem și nu au ce căuta în templu. Cei doi, pătrunși de rușine și de mîhnire, au plecat tulburăți spre casa lor, unde și-au împărțit întreaga avere familiilor tinere sau cu mulți prunci și au postit timp de 46 de zile, rugîndu-l pe Dumnezeu să asculte glasul rugăciunilor lor.

Dumnezeu a auzit rugăciunea și suspinele lor și l-a trimis pe arhanghelul Gavril să le vestească minunea mai presus de fire.

Și Ana a născut fiica, pe care, după obiceiul Legii Vechi, la a treia zi au adus-o la preotul bisericii spre a-i pune numele.

Și părinții Ioachim și Ana au rostit: **MIRIAM** să-i fi numele, fiindcă este darul lui Dumnezeu, este împlinirea rugăciunii, este fericirea noastră adică, în românește **MARIA** – cea plină de daruri.

Simțindu-și sfîrșitul, Ioachim și Ana dăruiesc toate bogățiile la templul din Ierusalim și oferă „*darul lui Dumnezeu*” pe sfînta Poruncă lui Isahar, arhiereului de atunci, care o ia în brațe, se deschide catapetema Templului și atunci Isahar a priceput că el ține în brațele sale „*cheia împărăției lui Dumnezeu*”.

Părinții Ioachim și Ana se întorc ușurați acasă, și în același an trec în veșnicie.

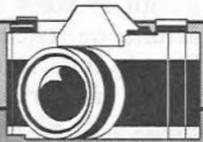
Așadar, la 8 septembrie s-a născut pe pămînt *Maica Vieții, Împărăteasa Cerului și a Pămîntului*, cea mai sfîntă ființă omenească pe care a ales-o Dumnezeu mai înainte de crearea Lumii, ca să-l nască pe ISUS, de la Sf. Duh în Bethleemul Iudei.

Pr. Dr. I. O. Rudeanu

DIN ÎNTELEPCIUNEA SFINTEI SCRIPTURI

- *Cei drepti vor locui pămîntul și cei fără prihană vor dăinui pe el.*
  - *Cei fără de lege vor fi nimiciți de pe pămînt și cei necredincioși vor fi smulși din rădăcină.*
- Prov. 2, 21–22.
- *Puneți nădejdea în Dumnezau din toată inima ta și nu te bizui pe înțelepciunea ta.*
- Prov. 3, 5.
- *Nu te crede înțelept în ochii tăi, ci teme-te de Dumnezeu și ocolește răul.*
- Prov. 3, 6.
- *Fiul meu! Nu disprețui certarea Domnului și nu te întrista de muștrările Lui.*
- Prov. 3, 11.
- *Nu fi zăbavnic să săvîrșești o faptă bună pentru cel în nevoie, cînd ai putere s-o faci.*
- Prov. 3, 27.

Vă prezăntăm...

Biserica ortodoxă din Mezôpeterd

Înălțarea Sfintei Cruci

În fiecare an, la 14 septembrie, prăznuim cu deosebită evlavie și solemnitate sărbătoarea *Înălțării Sfintei Cruci*. Această sărbătoare este legată de două evenimente remarcabile din istoria primară a creștinismului. Descoperirea și ridicarea Sfintei Cruci pe care a fost răstignit Iisus Hristos, nu numai ca pecete spre mîntuire, ci și spre proslăvire cu sfinții. Aceste două evenimente s-au petrecut în secolul IV și în secolul VII în ziua de 14 septembrie. În anul 313 cu o noapte înaintea bătăliei decisive cu Maxentin, împăratul Constantin a văzut pe cerul înstelat o cruce mare, făcută din stele, purtînd inscripția în limba latină: *IN HOC SIGNO VINCES* („*În acest semn vei învinge*”). Acest semn a fost aplicat pe toate stindardele de luptă ale armatelor lui Constantin. Cu acest semn ceresc Constantin a obținut victoria împotriva lui Maxentin și s-a schimbat radical și aderă definitiv la creștinism. Anul 313 este începutul schimbării unui întreg imperiu și este începutul biruinței Crucii asupra păgînismului.

Constantin a fost botezat împreună cu mama sa **Elena de Sf. Silvestru**, episcopul Romei, și își propune să afle mormîntul lui Hristos la Ierusalim și crucea însăși pe care a fost răstignit Mîntuitorul lumii.

După anul 71, Ierusalimul este ocupat de romani, locurile sfinte, Mormîntul Domnului, au fost acoperite cu pămînt ca creștinii să nu se mai închine. Și Crucea lui Hristos împreună cu celelalte două cruce pe care au fost răstigniți tîlharii au fost ascunse într-o grotă.

Sfînta Elena pleacă la Ierusalim să afle Sfîntul Mormînt și lemnul Sfintei Cruci, prin care s-a săvîrșit taina mîntuirii neamului omenesc. Sfînta Elena cu Macarie, patriarhul de atunci al Ierusalimului, au aflat Sfîntul Mormînt și locul Golgotei, acoperite de pămînt și de gunoaie, dar fără Sfînta Cruce. Atunci, auzind ei că un iudeu cu numele de **Chiriac** știa locul unde fusese ascunsă crucea, îndată l-au chemat și au aflat într-o peșteră din apropiere cele trei cruce. Dar nu știau care este Crucea Domnului. Trecînd pe acolo un cortegiu mortuar, Sfînta Elena a poruncit ca fiecare cruce să atingă mortul. Iar crucea prin care mortul va învia, aceea este Crucea lui Hristos, cea dătătoare de viață. Astfel cînd au atins sicriul cu cea de-a treia cruce, îndată mortul a înviat și a început să se închine lemnului celui sfînt. Apoi au făcut procesiune cu

Sfînta Cruce pe ulițele Ierusalimului cu o mulțime de credincioși, lăudînd pe Dumnezeu pentru această minune. Au urcat apoi pe Golgota și Patriarhul Macarie a înălțat Sfînta Cruce ca să o vadă tot poporul și toți cei de față s-au închinat glăsuind „*Miluește-ne Doamne*”.

Anii trec și vremurile devin tulburi. Granițele orientale ale Imperiului Bizantin sînt tot mai zdruncinate de atacurile perșilor, pînă ce aceștia, cucerind în cursul unui război Ierusalimul, răpesc cinstita Cruce și o duc în țara lor păgînă. După o vreme, armatele bizantine se întăresc și îi biruie pe perși. Sfînta Cruce este astfel readusă la Ierusalim, în mijlocul poporului, care dă năvală să o sărute. Patriarhul **Sofronie**, asemenea înaintașului său de demult, tot într-o zi de 14 septembrie, o înalță în văzul tuturor ca semn al biruinței vieții asupra morții, întocmai așa cum Moise înălțase cîndva în pustie, în fața israeliților, șarpele cel de aramă pentru ca, uitîndu-se la el chiar de departe, cei mușcați de șerpilor veninoși ai pustiei să scape cu viață.

Tot atunci s-a hotărît ca Sf. Cruce să fie tăiată în bucățele cît mai mărunte și împrăștiată în toată lumea creștină pentru a nu mai cădea pradă vreunei noi invazii a perșilor și pentru a rămîne definitiv în Bisericile și sufletele celor ce vor trăi și vor muri în nădejdea Învierii morților, lepădînd tot egoismul, luîndu-și fiecare crucea, crucea suferinței și urmîndu-l pe Hristos.

De atunci și Crucea, și semnul Crucii cu care se înseamnă fiecare drept credincios și se închină, a devenit și pentru creștinii nu numai simbol al suferinței, ci și peceta spre mîntuire și spre proslăvire.

Pr. Dr. I. O. Rudeanu

Vasile Voiculescu

Pe cruce

*Iisus murea pe cruce.
Sub arșița grozavă
Pălea curată-i frunte ce-o sîngerase spinii
Pe stîncile Golgotei tot cerul Palestinei
Părea că varsă lavă.*

*Și chiar în clipa morții hulară cărturarii
Cu fierea oțetită îl adăpau străjerii...
Rîdea cu hohot gloata de spamele durerii
Și-l ocărau tîlharii.
Zdrobită, la picioare-i zăcea plîngînd Maria
Și-adînc sbucnea blestemul în inima-i de mamă.
Alături Magdalena, în lungă ei maramă.
Țipa văzîndurgia.*

*Departate ucenicii priveau făr' de putere...
Cu el se năruise nădejdea lor întregă
N-aveau decît să fugă în lumea cea pribeagă
Și fără mîngiere.*

*Tîrziu, porni mulțimea în pîlcuri spre cetate
Pe drumurile-nguste cu lespezi pardosite
Trecură fariseii cu fețele smerite
Și bărbile-argintate.*

*Măslini fără de frunze dormeau mocniți pe coaste
În vale, ca-ntr-o pîclă, dormea Ierusalimul.
Pe cruce somnul morții dormea de-acum sublimul
Iisus, vegheat de oaste.*